

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging

Opggericht door Kolonel
G. E. V. L. van Zuylen,
21 Maart 1900.

OOST EN WEST

"Het Koloniaal belang
is een Algemeen
Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling . . . f 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland . . . " 4.—
Afzonderlijke nummers. " 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel. f 0.10
Bij plaatsing van 300 regels " 0.09
" " " 1000 " " 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd aan de Redactie-Commissie, en gezonden aan de Presidente, 7a Heeregracht, Den Haag.

Voor Administratie en Verandering van Woonplaats wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, 51 Verhulststraat.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij "HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG", NIEUWE MOLSTRAAT 20, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indië onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zodoende en ook door het verleen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indië en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribuëeren of een gift in één schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het Koloniaal Weekblad toegezonden.

Inhoud van dit nummer.

Mededeeling. — De Tentoonstelling te Amsterdam. — Nog eens de Ombelin-Kolen. — Algemeene Berichten. — Uit de O.-I. mail. — Porsonalia. — Varia. — West-Indische Berichten. — Het geloof, dat bij de Possoërs gevonden wordt. — Waarom zoo weinige Karo-Bataks zich bekeeren. — Van Vreemde Koloniën. — Boekbespreking. — Inhoud van Tijdschriften. — Melaatschheid in verband met het eten van visch.

Mededeelingen.

Van de afdeling Amsterdam:

De Tentoonstelling van Ned. Oost- en West-Indische kunstnijverheid en huisvlijt in het Suasso Museum te Amsterdam blijft nog geopend tot en met Zondag 10 dezer, onder dezelfde voorwaarden als tot heden.

De Tentoonstelling te Amsterdam.

Aan den wensch in het vorige nummer van dit Weekblad geuit: dat de zoo bijzonder mooie, druk bezochte tentoonstelling in het stedelijk museum te Amsterdam niet onherroepelijk den 8sten dezer zou worden gesloten, is slechts op zéér bescheiden wijze tegemoet gekomen kunnen worden. Wegens de nogal belangrijke kosten, die een verdere duur onvermijdelijk zou veroorzaken, heeft de tentoonstellingscommissie moeten besluiten den sluitingsdatum niet langer dan tot en met den 10den dezer te verdagen. Aangezien daarin echter juist een Zondag valt, heeft zij hoop, dat daardoor toch nog velen in de gelegenheid zullen worden gesteld deze zeldzaam fraaie verzameling te komen bewonderen, of nog eens voor het laatst er met familieleden en vrienden heen te gaan.

Als herhaalde aansporing daartoe laten wij hier het door Giovanni in het *Alg. Handelsblad* van 30 Aug. j.l. zoo opwekkend geschreven artikel volgen:

De tentoonstelling van Indische kunst en kunstnijverheid, die thans in het Stedelijk Museum wordt gehouden, is uiterst geschikt om ons nederig te houden. Niet zoozeer ieder van ons persoonlijk, als wel ons volk als geheel genomen.

Zet onze kunstnijverheid eens naast die van den Maleier, en vergelijk dan eens!

Ik bedoel nu niet zoozeer, dat wel niet alles, maar veel van de mooie gebruiksvoorwerpen, die hier te zien zijn, het werk zijn van eenvoudige menschen, boeren, die van die dingen maken in hun vrijen tijd,

zoals in sommige streken van Europa, in Scandinavië vooral, nog wel voorkomt. Dat die huisvlijt in ons land grotendeels verdwenen is, is niet het ergste. Dat de machine en de fabricatie in het groot het meestal duurder, dikwijls ongezonde maken van dingen voor eigen gebruik hebben vervangen, is natuurlijk; het zou dwaasheid zijn de voordeelen van de verdeling van arbeid te loochenen.

Maar is de machinale bewerking in het groot eenmaal de natuurlijke wijze van productie geworden in onze maatschappij, niet natuurlijk, in elk geval niet noodzakelijk is, dat het produkt zoo leelijk is. Machinaal werk behoeft niet leelijk te zijn. Maar het is veelal wel, tot nog toe. En het resultaat is, dat wij meest afschuwelijke gebruiksvoorwerpen hebben — er is eenige verbetering in den laatsten tijd — terwijl die Maleiers goede om zich heen zien. Werkelijk het is om er nederig bij te blijven. In het leven van die volken, die wij gaarne als minder beschaafd beschouwen, is schoonheid een van zelf voorkomend iets; bij ons wordt schoonheid, kunst, er als iets heel bijzonders binnengebracht, in een paar platen aan den muur of een beeldje — waarbij wij de vraag of dit nu werkelijk altijd dingen van kunst zijn, maar zullen laten rusten. En daar is kunst in het gewoonste ding, in het eenvoudigste kleedingstuk, het simpele matje, dat als zitplaats dienst doet!

Wij worden op deze tentoonstelling dus in de eerste plaats genoodigd tot bewonderen, tot genieten. En dat kunnen wij er. Daarover later nog.

Die bewondering moet ons leiden tot waardeering van de makers van deze dingen. Wij kennen hen heel weinig, zelfs wie in Indië geweest is, weet meestal niet heel veel van hen af. En anderen hebben wel eens door verhalen van familie-leden gehoord van Simin den koetsier of Sidin den jongen, van baboe of kokkie, dikwijls vooral van slechte eigenschappen dezer dienaren. Verder weet de ijverige courantenlezer iets af van de inzinking van Java's bevolking en van maatregelen daartegen genomen of voorgesteld.

Oprechte bewondering voor een kunstwerk doet ons als van zelf belang stellen in den kunstenaar. Wij maken ons een voorstelling van hem, wij willen weten hoe hij werkt, en als wij van het werk zelf zijn gaan houden, gaan wij ook voor den kunstenaar voelen.

Ziedaar het eerste, het meest gewenschte resultaat van deze tentoonstelling, dat wij voor de vervaardigers van deze mooie dingen gaan voelen. En als wij dan hooren, dat door verminderde welvaart sommige dezer industrieën — het is niet alles productie voor eigen gebruik — gevaar loopen, dat men daardoor goedkooper, minderwaardige producten gaat maken, dan kan het niet anders of wij moeten wenschen, dat deze menschen, deze ijverige stille werkers en werksters, die aan een voorwerp maanden lang arbeiden, en een ingewikkeld patroon niet afroffelen, maar met geduld en zorg precies volgen, dat deze menschen in staat worden gesteld hun mooi ambacht te blijven uitoefenen. Wij betreuren allen, dat de ambachtskunst in Nederland niet meer is, wat zij eens was, toen de meubelmaker, de geelgieter, de koperslager, de smid, de boekbinder kunstenaars in hun vak waren, evengoed als de graveur en de schilder. Daarop is niet terug te komen; maatschappelijke oorzaken hebben het verval van deze ambachten ten gevolge gehad en slechts langs gansch anderen weg kunnen zij zich herstellen.

Maar in Indië is het niet zoo. Daar bestaat het oude handwerk nog, en kenners van de inlandsche kunst wijzen er op. — in den catalogus van de tentoonstelling wordt het aangehaald — dat, na ver-

betering van den materiëlen toestand der bevolking, het scheppen van praktische inlandsche industrie of vakscholen onder toezicht van een inlander, ook coöperatief werken onder bekwame bazen, die een goede school van werklieden kunnen vormen, middelen tot opheffing zijn.

Daarnaast denken sommigen aan verkoop van voortbrengselen dezer industrieën naar Europa. Op de tentoonstelling wordt telkens naar prijzen gevraagd, men zou willen koopen, deels uit werkelijke bewondering, uit lust iets van die mooie dingen te hebben, deels omdat men meent de inlandsche industrie daarmee te kunnen bevorderen. De bedoeling is zeer lofwaardig. Toch schijnt het mij alsof men met deze hulp niet voorzichtig genoeg kan zijn.

In de eerste plaats, een belangrijken tak van industrie in het leven houden hoofdzakelijk voor export, zal niet gemakkelijk gaan. Eenige werkplaatsen natuurlijk wel. Maar dan is het toch al niet meer een nationale industrie. En vooral, dan is er groot gevaar dat het product niet ontsnapt aan den invloed van den koper. Nu reeds is de Europeesche invloed op verschillende plaatsen merkbaar. Op de tentoonstelling hangt een gebatikt zakdoekje met een ruitportret van Napoleon III er op! De catalogus haalt de woorden aan van den heer Rouffaer, waar deze verklaart, dat wat er tegenwoordig „in het technisch zoo hoog ontwikkeld batikcentrum Pekalongan gemaakt en grif verkocht wordt, een scherpe aanklacht is tegen den smaak van de meeste Nederlanders in Indië die wansmaak is." Zelfs ben ik niet heelmaal zeker, dat het vervaardigen van gebatikte lapjes als hier, deels tot kussens gebezigd, deels daarvoor bestemd, in de uitstalling van Boecatan zijn te vinden, en die waarschijnlijk op bestelling gemaakt zijn, op den duur moet worden aangemoedigd. Is hier, zelfs bij de goede leiding, waarin de Haagsche vereeniging zich verheugt, een aanpassen van de industrie aan Europeesche behoeften, waardoor ze toch nooit volkomen zuiver Javaansch kan blijven, geheel uitgesloten? Zeker is, dat men bij het „beschermen" van de inlandsche kunstnijverheid met de grootste voorzichtigheid te werk moet gaan.

De bewoners van onzen Indischen archipel economisch krachtiger maken, zoodat de industrie, die hen van dagelijksche behoeften voorziet, sterker wordt, en wie voor eigen gebruik werkt vind dit rustig te doen, dat schijnt mij de beste steun, die men hun kunstnijverheid kan geven.

Sympathie voor den „bruinen broeder" en zijn werk wekt deze tentoonstelling zonder twijfel. Ga éénmaal de groote zaal in het Stedelijk Museum rond en ge zijt terstond getroffen door de kleurenpracht, maar tevens door de rust, de voornaamheid van de meeste dezer uitstallingen. De heer L. Lacomblé, wien ieder dank schuldig is, zoowel voor het in orde maken der tentoonstelling als voor de vele moeite, welke hij zich geeft dagelijksch iederen bezoeker, die wat weten wil, in te lichten, heeft de voortbrengselen van één volk of één landstreek zooveel mogelijk bijeen gehangen en geplaatst. Tegen den muur geweven en gebatikte of op andere wijze geveerde stoffen, daarop wapens, schilden, kleine gebruiksvoorwerpen; er onder tafels of vitrines, deze trouwens niet altijd met voorwerpen uit dezelfde streek als het overige. Maar die muurvakken zijn bijna alle mooi en tevens karakteristiek van kleur. De aard van een volk spreekt uit die kleuren, uit de wijze van versieren. Zie daar waar Atjehsche kunst is opgehangen, die sombere pracht van donkerroode, paarsige, bruinroode kleuren, voor een deel van zijden stoffen, alles versierd met strenge,

eenvoudige motieven, het geheel dier doeken zeer goed versierd met eenige met koper opgewerkte schilden en eenige wapens. Wat een karakter, wat een kracht en distinctie zit er in dit ernstige kleurgeheel, wat een kranig volk van merkwaardige ontwikkeling moet het zijn, dat wij daar sedert tientallen van jaren bestrijden!

Daarnaast werk van Borneo, van gansch ander karakter. Ook hier is rood de meest voorkomende kleur, maar een rustiger rood, getemperd door een versiering met dooreengeslingerde lijnen, die iets bewegelijks, maar niet onrustigs geven aan het geheel. De gewezen stoffen van de Vorstenlanden met het diepe bruin en blauw hebben iets rijks, deftigs, veel versiering, maar toegepast door menschen van smaak en gewend aan ceremonieel. Zeer kleurig is het geheel van stoffen van Bali en Lombok. Hier is de vorstelijke rijkdom van prachtlievende hoofden. Javaansche sarongs hangen hier met goud bedrukt; bij twee is het blauwe dessin in goud gevolgd, bij een andere heeft men zich aan de teekening niet gestoord en vormt deze een bescheiden bewegelijk fond van blauw en wit voor het rijke gouden dessin er over heen. De Bataklanden daarentegen vertoonen zeer ernstige, donkere kleuren, ook zwart, waarop mooie koperen dingen goed uitkomen. En weer meer variatie van tint is er in het werk van de Timor-groep.

Zooveel verschil en toch een zeer mooi geheel wat kleur betreft — bewijst het niet, behalve voor den smaak van hem die alles schikte, voor het kleurgevoel dezer volken, dat dit alles elkaar verdraagt — enkele dingen uitgezonderd — en de uitwerking zelfs verhoogt? Van welke Westersche volken kan men de gebruiksvoorwerpen zoo naast elkaar hangen, dat ze een kleurig en toch rustig, een rijk en voornaam geheel vormen?

Op velelei voorwerpen, producten van allerlei industrie, zouden wij nog kunnen wijzen — komen wij er wellicht niet meer toe, de catalogus, dien men goed moge bestudeeren — hij is het waard — verklaart ze beter dan wij zouden kunnen doen en mondelinge inlichting is op de tentoonstelling steeds te krijgen.

Voor heden nog eens de wensch, dat het geëxposeerde den kunstenaars, die het maakten, vele vrienden moge werven.

Tot besluit kunnen wij echter niet nalaten hier nogmaals, — evenals wij dit verleden week naar aanleiding van het artikel «Een Merkteeken» in de *Nieuwe Courant* deden, — te getuigen dat de bedoelde «voorzichtigheid» geheel valt binnen het kader van het streven der vereeniging «Oost en West» en van «Boeata» in het bijzonder en dan ook steeds betracht werd.

De nadeelig werkende Europeesche invloed op de Indonesische kunst is waarlijk niet van jongen datum. De bewuste gebatikte Napoleon is minstens een halve eeuw oud en juist de reeds jaren woekerende Pekalongansche en andere dergelijke ontaarding hebben mede aanleiding gegeven tot de oprichting van «Oost en West», die echter overtuigd is, dat een voorzichtig oordeelkundig «aanpassen» van de ook uit gebrek aan waardeering anders wegstervende Indische kunstnijverheid en huisvijt, niet noodzakelijk een ontaarding dier industrie behoeft te beteekenen, integendeel bevorderlijk kan zijn aan het behoud van het inheemsch origineele dier kunst.

Nog een voornaam doel, dat Oost en West beoogt met het houden dezer tentoonstellingen is: in te werken op den smaak van het op dit gebied nog zoo zeer oningewijde Nederlandsche publiek.

Nog eens de Ombilin-Kolen.

Een partikuliere spoorweg voor den afvoer dezer kolen naar Siak en Singapore.

Toen in December 1904 in het «Koloniaal Weekblad» de aandacht gevestigd werd op de wenschelijkheid, om eerst naar de oeconomische ontwikkeling van Sumatra's Westkust te streven, vóór dat men hare bevolking aan nieuwe belastingen ging onderwerpen, werd er tevens op gewezen hoe die ontwikkeling o.a. ook kon worden bevorderd door den aanleg van groote werken van openbaar nut, b.v. van spoorwegen naar de West- en Oostkust, om aan de Ombilin-Kolen een ruimer afzetgebied te verzekeren.

Met voldoening kan er thans reeds op worden gewezen, dat de Indische Regeering, in eene zelfde richting werkzaam willende zijn, in het laatst van Mei j.l. gelden heeft toegestaan voor de opname van de Soebanglijn, van een zijtak naar Fort van der Capellen en van een zijtak naar Priaman en Soengei-Limau.

Dit is een flinke stap in de gewenschte richting. Toch is hij nog niet groot genoeg! De aanleg van den spoorweg naar Siak kan ter zelfder tijd plaats hebben als die van genoemde

lijnen. Waarom dezen dan niet tevens onder handen genomen?

Meet het niet toestaan van gelden voor de opname van den Oosterspoorweg soms worden toegeschreven aan den minder gunstigen stand der geldmiddelen, welke niet toelaat alles op eens te doen? Of is er geen voldoende technisch personeel beschikbaar om ook die opname te bewerkstelligen?

In geen van beide gevallen is een uitstel gerechtvaardigd, doch dient beproefd om aan de partikuliere nijverheid over te laten, wat de Staat, nog in geen jaren wellicht, ten uitvoer zou kunnen brengen. *)

Misschien ook zijn de Indische Regeering en het Opperbestuur nog niet overtuigd van de rentabiliteit van dien spoorweg. Zeker is het, dat deze alleen verzekerd kan worden door het transport van een bekwame hoeveelheid steenkolen, b.v. van 250.000 ton jaarlijks.

Kan deze eisch echter een reden wezen voor het Gouvernement om een gelijktijgen aanleg van de Siak- en Soebanglijn niet te begeeren, uit overweging dat de mijnen gedurende de eerste jaren toch niet meer kunnen opbrengen dan de Westerslijn vermag af te voeren, wat een afvoerweg naar de Oostkust vooreerst overbodig maakt.

Het mag betwijfeld worden, dat zoodanige overweging van invloed kan zijn geweest op de meening, dat de aanleg van den Oosterspoorweg geen gelijken tred behoefte te houden met dien van de Soebanglijn. Want dit zou dan van kortzichtigheid getuigen, waarvan de Regeering niet mag worden verdacht. Immers zijn de voordeelen van een gelijktijgen aanleg te eminent om ze voor dergelijke drogredenen prijs te geven. Nog daargelaten dat, tengevolge van mogelijk prijsverschil der kolen te Singapore en te Padang, het Gouvernement door het vermogen van een tweeledigen afvoer, finantieel zeer kan worden gebaat, en dat naar alle waarschijnlijkheid bij het bestaan van zoodanigen afvoer naar Siak de kolendepôts van het Gouvernement, gelegen aan de oostkust van Sumatra, en oostelijk daarvan in N. I., van daaruit goedkooper zullen kunnen worden voorzien dan van uit Padang, dient vooral rekening te worden gehouden met de omstandigheid dat de zware concurrentie, welke het kolendebiet in de laatste jaren ondervindt, welke concurrentie er in den loop der jaren stellig niet op verminderen, veel eer op vermeerderen zal, maakt dat er voortdurend naar moet worden gestreefd de productie te verhoogen, omdat de winst per eenheid gering is.

In aanmerking genomen nu, dat de maandproductie in de maanden Mei, Juni en Juli j.l. meer bedragen heeft dan 23500 ton, waaruit blijkt, dat de elektrische installatie haar nuttig effect begint uit te oefenen, mag worden verwacht dat de productie in dit jaar het kwart miljoen in tonnenmaat zal overschrijden; terwijl men zich niet zal behoeven te verwonderen wanneer 1907 een hoeveelheid van 300,000 ton aan de markt brengt. En dan wordt de Westerbaan pas opgenomen. De bouw zal minstens een paar jaren vorderen. Stellig niet vóór 1910 zal dus van de Soebanglijn gebruik kunnen worden gemaakt. Wordt nu voortdurend gestreefd naar vermeerdering der productie, waartoe de Staat zich uit eigen belang genoodzaakt ziet, dan behoeft men geen optimist te wezen, wanneer men op eene productie van ± 400.000 ton in laatstgenoemd jaar of 1911 rekent. Kan Padang het débouché wezen van deze groote hoeveelheid, welke in de volgende jaren nog vermeerderen zal? Moeilijk te beantwoorden vraag, welke aan de toekomst overgelaten, een politieke fout zou blijken te zijn, wanneer de resultaten in negatieve zin uitvielen.

De voorzichtigheid gebiedt daarom reeds dadelijk naar een nieuw afzetgebied om te zien en niet te wachten met het verzetten der bakens tot dat het getij verlopen is.

Dat aan eene verovering van de Singaporsche markt niet te denken valt, is niet aan te nemen. De Javabode's van 3, 5 en 9 Mei 1905 rekenden ons voor, dat bij het bestaan van een spoorweg van Moeara Kalabao naar Siak, de zelfkosten der kolen te Singapore niet meer dan f 10 behoefden te bedragen, terwijl volgens officieele opgaven voor bij contract te leveren kolen f. a. b. betaald is:

	in 1902	1903	1904
Voor Cardiffkolen . . .	f 15—90	20—40	20—10
» beste Japansche . . .	12—60	13—20	12—60
» Australische . . .	11—40	15	14—10

*) Zie het opstel over «de Ombilin-Kolen» in het «Koloniaal Weekblad» van 28 Juni no. 26.

Waarom zou onder deze omstandigheden gewaanhoopt worden? Bieden wij derhalve, met terzijdestelling van alle kleinmoedig fatalisme, der concurrentie manhaftig het hoofd en trachten wij al dadelijk, het koste wat het koste, een plaatsje op de Singapore-markt te veroveren.

Laat de Indische begrooting voor 1907 geen ruimte over om opname en aanleg van den Oosterspoorweg uit de staatsmiddelen te kwijten, moge de Minister van Koloniën het zich dan tot plicht rekenen om dit werk aan de particuliere industrie toe te vertrouwen.

Wanneer de Wetgevende Macht te vinden is, om aan een eventueel op te richten maatschappij rente-garantie toe te zeggen, en den afvoer van minstens 250.000 ton kolen te verzekeren, dan zullen allicht de coryphéens uit de «haute finance» genegen worden bevonden daarover in onderhandeling te treden.

Beveelt een gelijktijdige aanleg van de Siak- en Soebang spoorwegen zich om de opgenoemde redenen aan, zij heeft nog een tweede nuttige zijde. De emigratie van Javaansch werkvolk met gezin kan daardoor in geen geringe mate worden bevorderd, wanneer deze geschiedt op gelijken voet als heeft plaats gehad met den aanleg van den spoorweg Djember—Banjoewangi; dat wil zeggen door zoodanige nederzettingen reeds tijdens den aanleg te doen plaats hebben, vooral door het werkvolk, dat er oorspronkelijk bij werkzaam is geweest.

Dat de aanleg van een spoorweg met geïmporteerd werkvolk door een woeste en schaarsch bevolkte landstreek bijzonder duur is, zooals wel eens is beweerd, valt niet te loochenen. Doch moet er daarom van worden afgezien?

Buitendien, nu men er toe is overgegaan om Java, voor zoover mogelijk is, door emigratie van zijne overbevolking te ontlasten, doet men beter de vraag te beantwoorden of eene emigratie op de aangegeven wijze niet veel goedkooper zal blijken te zijn dan die, welke, blijkens de begrooting voor dit jaar, met slechts 530 gezinnen naar de Lampongsche Districten plaats heeft?

En dan vergelijkte men de beide toestanden eens. Aan den éénen kant een beleefd verzoek aan de emigranten om toch als 't u belieft naar de Lampongsche Districten te verhuizen, onder toezegging van voeding, huisvesting, verschaffing van landbouwgereedschappen, huiselijke benodigdheden, plantmateriaal, bestuur, toezicht, leiding, enz., enz. — Mein liebchen was willst du noch mehr!

Aan den anderen kant een belooning voor be-toonden ijver en geleverd goed werk, waarbij de geheele emigratie, behalve de overtocht, plaats heeft op kosten van den arbeider en alleen hulp en raad wordt gegeven, waar dit noodig blijkt bij het bouwen der woningen of bij het in gebruik nemen der voor de nederzetting geschikte gronden. Men heeft hierbij dus slechts zorg te dragen, dat de gevestigde lieden werk krijgen en die, welke reeds geruimen tijd bij den aanleg werkzaam zijn, op de eene of andere wijze worden tegemoet gekomen, als belooning voor de goede diensten door hen bewezen; b.v. door hun toe te staan warongs op te richten, tuinen of sawah's aan te leggen, en zoo meer.

Valt niet, wat deze soort emigratie betreft, veel te leeren uit het voorgevallene met den spoorweg-aanleg Djember-Banjoewangi? Of wil het niets zeggen dat, nadat de spoorweg nauwelijks zes maanden in exploitatie was, reeds 3000 huisgezinnen zich gevestigd hadden in de bosschen aan weerszijden van den spoorweg, en bezig waren dit oerwoud in sawahvelden te veranderen?

Deze nederzettingen hebben het Gouvernement niets gekost en toch het land in ontwikkeling gebracht. Wordt bij den aanleg van den Oosterspoorweg, en zoo noodig ook bij dien van de Soebanglijn, op dezelfde wijze gehandeld, dan zal het verschil in kosten van dit soort emigratie met dat der Lampongsche spoedig in het oog loopen, en de ervaring leeren, dat de voor laatstbedoelde soort uittegeven gelden doelmatiger kunnen worden aangewend; b.v. door ze te benutten voor wegeaanleg op de Buitenbezittingen, in die streken waar spoorwegen, wegens gemis aan massaal vervoer, nog geen reden van bestaan hebben.

Hoe het ook zij, voor emigratie van Javanen wordt door spoorwegeaanleg op de Buitenbezittingen een nieuwe gelegenheid opengesteld, welke men verstandig zal doen niet te versmaden, omdat hierbij . . . de eene hand de andere wascht.

H. E. PRINS.

30 Augustus 1906.

Algemeene Berichten.

BALI.

Bij het Departement van Koloniën is ontvangen het volgende, van 3 dezer gedagteekende telegram van den Gouverneur Generaal van Nederlandsch-Indië betreffende de verwickelingen op het eiland Bali:

„Op 31 Augustus werd een inval in het landschap Gianjar van een gewapende bende uit Badoeng gestuit door de grensbewoners.“

„De redactie van *Het Vaderland* teekent hierbij aan: De Balische expeditie is nog niet begonnen, en toch is de eerste daad van vijandelijkheden gepleegd. Badoeng weet, dat, nu het ultimatum is geweigerd, de straffende hand niet lang meer kan uitblijven. Welk een zelfverblindende om die straffende hand niet te hebben voorkomen, welk een overmoed haar te tartten.“

Er is beroering in Badoeng; de bevolking is gewapend en wacht op onze troepen om ze te weerstaan. In afwachting van den grooten oorlog tegen de Kompenie, deed een dezer benden reeds een inval in het met ons bevriende Gianjar, waarvan het landschapshoofd de stedehouder is van de Ned.-Indische Regeering.

Of zou hier niet moeten worden gedacht aan het optreden van een bende als zoodanig, maar veeleer als een eerste oorlogsdaad van het Badoengsche zelfbestuur? Daarvoor bestaat groote waarschijnlijkheid. Want zeer goed zal men in Badoeng er van overtuigd zijn, dat van af de Gianjarsche grens het gevaar 't grootst is. In Gianjar toch kunnen onze troepen ongestoord landen, daar vinden zij in elk geval een basis voor de operatiën en gelegenheid om zich van veel, wat een expeditie noodig heeft te voorzien.

Hoe dit zij, in elk geval blijkt uit het Regeerings-telegram, dat men in Badoeng op groot verzet dient te rekenen, al zal ook eindelijk blijken, dat dit verzet niet tegen de macht onzer wapenen bestand is, als die wapenen met beleid en kennis van zaken worden gehanteerd.“

Tweede Kamer.

Het voornemen is de afdelingen der Tweede Kamer nog in de week van de opening van het nieuwe zittingjaar te doen bijeenkomen tot het begrotingsonderzoek, allereerst van de Indische Begroting.

Uit de Oost-Indische Mail.

De Lampongs ook al! Onder dagteekening van den 5en Augustus rapporteerde de resident der Lampongsche districten nopens den gezondheidstoestand in zijn gewest: „Deze was minder gunstig. Behalve aan koorts leed de bevolking aan een soort buiklijden, wijzende op dysenterie, aan welke ziekte vele menschen sterven. Tracht het bestuur deze ziekte te bestrijden met de ten dienste staande geneesmiddelen, het zal, wanneer het zoo voortgaat, noodig zijn dat de gewestelijke eerstaanwezende officier van gezondheid door een geneeskundige wordt geassisteerd, opdat het hem mogelijk zal zijn de zieke bevolking buiten de hoofdplaats te helpen, en zullen de noodige voorstellen daartoe gedaan worden.“

Nader berichtte de resident bij brief van den 18en Aug., „dat de ziekte steeds voortwoekert en het sterftecijfer hoe langer hoe beduidender wordt terwijl eene opgave van de Ommelanden van Telok Betong werd ontvangen, sprekende van 188 zieken, waarvan 43 menschen en kinderen reeds gestorven zijn.“

In verband hiermede deed genoemd hoofd van gewestelijk bestuur het voorstel om de bevolking spoedig in haren nood te helpen door plaatsing in zijn gewest van een geneeskundige, die den gewestelijken eerstaanwezende officier van gezondheid in den dienst kan assisteren.

Naar aanleiding van dit voorstel is bij het besluit van den waarnemenden directeur van onderwijs, eeredienst en nijverheid van den 24sten dezer de dokter djawa bij het beri beri gesticht te Buitenzorg, Si Laut, tijdelijk ter beschikking gesteld van voornoemden resident ter bestrijding van de in de Lampongsche districten heerschende koorts en dysenterie.

Leprozen op de Hoogvlakte. Naar de Deli Courant verneemt is de assistent-resident voor de Bataksche zaken, C. J. Westenbergh, bezig op de Hoogvlakte een zeer noodige opruiming te houden onder de lepralijders, die in een of meer koloniën zullen worden bijeengebracht.

Hoe men zich voorstelt hen daar te houden, heeft het blad nog niet ervaren.

Centrale markt voor den effectenhandel. Dank zij de algemeene samenwerking is men er thans in geslaagd, voor den handel in effecten een centrale markt te scheppen, die onder de controle der Handelsvereniging zal komen te staan. Wel is waar is alles daar nog niet gereguleerd, dewijl daartoe de tijd ontbrak, maar men heeft, dank zij de medewerking van het bestuur der vereniging hier genoemd, eene regeling getroffen, waardoor een behoorlijke en gecontroleerde gang van zaken gewaarborgd is; binnenkort zal in de aanstaande algemeene vergadering der leden van deze vereniging het effectenreglement der Handelsvereniging worden vastgesteld.

En, daar nevens centralisatie ook éénheid wordt beoogd, zal er voortaan slechts één officieel beursbericht verschijnen en zal er afscheid worden genomen van de particuliere marktberichten, die tot voor heden uitgegeven werden.

Het is daarom, dat de publicatie van het marktbericht der heeren Wiechert & der Kinderen op verzoek van die heeren met 1 Augustus beëindigd is. (Java bode).

Het Suiker-kantoor. Het oude postkantoor te Batavia in de benedenstad wordt thans geheel schoon gemaakt en opgeknapt, ten einde in gebruik te worden genomen door de leden der commissie, belast met de regeling der aanslagen in de suiker-belasting.

De heeren zullen er de ruimte hebben, vooral over dag, want dan hebben de vier commissie-leden uit den handel, de heeren Hoozeveer, Dinger, s'Jacob en Janssen van Raay, hun eigen zaken, zoodat er dan wel niet veel van vergaderen zal komen.

Post- en telegraafdienst. Naar wordt medegedeeld zijn thans bij den post- en telegraafdienst 26 plaatsen van commies 2e klasse onvervuld.

Een ijverig gemeenteraadslid. Naar men aan de Java bode mededeelt, heeft de heer C. J. W. van Arcken van zijn reis naar Nederland gebruik gemaakt, om voor den gemeenteraad een begin van een bibliotheekje samen te stellen.

Zoo heeft hij o.a. medegebracht een stel nederlandsche staatswetten, die alle min of meer betrekking hebben op de functiën van de gemeenteraden; een boekje abonnementsbewijzen voor het bevolkingsregister te Amsterdam; een map met modellen: bevolkingsregister, huizenregister, alfabetische klapper, inlichtingenregister, enz. en eenige staten voor statistieke doeleinden; vier platen, voorstellende het archief van den Burgerlijken Stand te Amsterdam, die weldra zullen worden aangevuld door andere platen van het archief van den gemeenteraad en het politie-commissariaat dier stad enz., enz.

Wij twijfelen niet of de door den heer van Arcken verzamelde gegevens zullen van groot nut kunnen zijn voor den Bataviaschen gemeenteraad.

Men schrijft aan de Java bode uit Bandoeng:

Naar verluidt, heeft de Javasche Bank naar een terrein alhier gezocht voor de vestiging van een groot kantoor en is haar oog gevallen op het Kerkplein, omdat dit een van de weinige stukken grond is, die voor gezegd doel in aanmerking kunnen komen.

Een ernstige beschuldiging. De Sumatra-Post beschuldigt den heer Fontein, controleur van Padang en Bedagei, van niet meer of minder dan van het misbruiken zijner bevoegdheden, uit persoonlijke wrok.

In het kort komt, hetgeen de Sumatra-Post vertelt, op het volgende neer:

De heer W. v. Lelyveld, administrateur der tabaks-onderneming Soengei Biroeng in de afdeling Padang-Bedagei, werd beschuldigd, dat hij een chineeschen osenkarvoerder zou hebben geschopt en met een zweep geslagen. Dit, wijl de Chinees, toen de heer v. L. in gezelschap van een zijner assistenten hem met zijn rijtuig passeeren wilde, niet had willen uitwijken. Ziedaar, summierlijk, de lezing van de dagvaarding, welke wordt aangevuld door een visum repertum, constateerende dat de Chinees verschillende getuigenverklaringen. De lezing van den beklagde luidt anders. De karveerder had zonder licht gereden en was daarom door hem, beklagde, en door zijn assistent naar de in de nabijheid zijnde politiepost gebracht. De assistent had den schop gegeven.

Er schijnen in dit geding eenige onregelmatigheden te zijn geschied en over den juist datum waarop de beweerdte mishandeling zou zijn voorgevallen, bestaan verschillende opgaven, wat echter niet heeft belet, dat de residentierechter de vice-president, mr. J. F. Kunst, het bewijs wettig en overtuigend bewezen achtte en den beklagde tot zes dagen gevangenisstraf heeft veroordeeld.

Maar het is niet zoozeer dit vrij alledaagsch zaakje, dat de aandacht verdient, als wel het feit, dat het gebeurde twee jaar geleden is voorgevallen en zaken van lateren datum reeds lang geleden werden berecht.

De Sumatra-Post, er op wijzende, dat tusschen den controleur Fontein en den heer Lelyveld een zeer gespannen verhouding bestaat, vindt het oprakelen van dat oude zaakje zeer verdacht en is van oordeel, dat in deze een onderzoek van hooger hand dringend noodig is.

„De regeering toone“, aldus eindigt het medansche blad, „door een onderzoek te gelasten, dat het haar niet onverschillig is te weten, of een ambtenaar al of niet zijn bevoegdheden misbruikt, ten einde persoonlijke wrok te bevredigen.“

Want niets is doodender voor ons rechtsgevoel, dan zulk een ernstige twijfel aan de onbevooroordeeldheid van ambtenaren. Al te lang heeft in Deli die twijfel bestaan; al te lang heeft bedenkelijke serviliteit aan de stem der gerechte verontwaardiging het zwijgen opgelegd.“

Zuinigheid met vlijt. Het vuurwerk, dat jaarlijks op Koninginneverjaardag op het Koningsplein gegeven wordt, komt te duur uit; daar gaat f 1000 mee heen.

Daarom wordt er nu uitgezien naar een vuurwerk-maker die het goedkooper doet, maar die toch het volle aantal knallen levert.

Daar zullen we dus, zegt het Bat. Nwsbl., als 't goed gaat, niets bij verliezen.

Het Departement van Onderwijs. De Bat. Nou-

LAMBERT WATERREUS,

Sumatrastraat 279

b/d Bankastraat.

Den Haag.

Telefoon 1447.

Gandaria assin — Atjar gandaria.
Palmine (plantenvet) per blik à 1/2 kilo.
Bombay ducks — Windham Corn (mais).
Nangoeng thee en Pouchong thee.
Geconfijte assem en Assem koekjes.
Sagoe Ambon — Daon Sirih.
Ijskan Tanah — Paroedans etc.
Geraspte Klapper — Java Rijst.

Abonnement geldig in

BERLITZ

meer dan 170 steden

SCHOOL

ALLEEN

Noordeinde 58 a

Gewaarschuwd wordt tegen arglistige nabootsing.

ALLE MODERNE

TALEN

Onderwijs Vertalingen

Proefles gratis.

Prospectus franco.

W. POPPINK,

DEN HAAG.

Prins Hendrikstraat 141-143

SPECIALITEIT in het vervaardigen van
Hut-, Mail- en Reis-KOFFERS.
BILLIJK REPARATIE-INRICHTING voor alle
soorten REISARTIKELEN.

Oranje-Hôtel.

NIJMEGEN.

Speciaal ingericht voor Indische Families.

H. HEIJNEN, Spui 109.

Gedurende de VERBOUWING voortzetting
van de

Opruiming

van Gasornamenten, Petroleumlampen,
Badtoestellen en Huishoudelijke Artikelen.

Mevrouw VAN DER WERFF

Neo-Malthusiaansch Deskundige

Oudste en meest gunstig bekende inrichting
De éénige inrichting op Neo-Malthusiaansch gebied
van geheel Nederland onder Medische leiding.

Speciale behandeling van vrouwenziekten

Stationsplein 45 b/h Rijswijksche plein.

Consult iedere werkdag van 11—2 en 7—10 uur.

Vraagt de Geïllustreerde Gratis-Brochure 40 pagina's
groot, Franco als drukwerk. Onder gesloten enveloppe
alléén tegen inzendingen van 10 ct. frankkeerzegels.

KAPLAARS

Herderinnestraat 9, den Haag.

vellenschrijver in het Soer. Hbld. weet te vertellen, dat in den raad van directie geen instemming heeft gevonden het voornemen der regering, waarover die raad advies had uit te brengen, om af te schaffen het departement van O. E. en N.

Verder weet hij mee te deelen dat waarschijnlijk in het volgend jaar de indische carrière van den heer Pott, een einde zal nemen.

De faillissement-rage. Naar aanleiding van het jongste faillissement te Semarang, deelt een correspondent aldaar van het Soerab. Handelsblad het volgende mede:

„In December van 't vorige jaar hebben eenige firma's te Semarang, waaronder Jacobson & Zonen en Hoppenstedt, eens een voorbeeld willen stellen, en een boekenonderzoek uitgelokt van den gefaillieerden blikjes-Chinees Lim Siok Hian. Het zou stellig heilzaam werken, indien zoo'n failliet eens de doos indraaide, want daar hebben de chineesche handelaren een broetje aan dood, en 't zou er stellig danig den schrik inbrengen. Het rapport over de boekhouding bracht zulke dingen aan 't licht, dat de firmas door hun practicien een aanklacht wegens frauduleuse bankbreuk tegen den Chinees indienden.

't Resultaat was... nihil. Op onverklaarbare wijze schijnt deze zaak door den vorigen officier van justitie niet met dien spoed te zijn behandeld, dien de handel wel wenschelijk achtte. Althans de crediteuren dienden een klacht in bij den procureur-generaal. Vermoedelijk heeft deze autoriteit den nieuwen officier van justitie alhier er over aangeschreven, want uit zekere bron kan ik thans mededeelen, dat de officier, te zamen met den ambtenaar voor chineesche zaken alhier, reeds eenige dagen bezig is den verdachten failliet een scherp verhoor omtrent zijne boekhouding af te nemen.

Er moet zich hierbij een incident hebben voorgedaan, dat ongelooflijk zou zijn, als het niet in Indië was gebeurd. Toen het onderzoek in casu opnieuw zou beginnen..... waren de handelsboeken zoek! Indien de ambtenaar voor chineesche zaken alhier, die zich sterk voor deze perkara interesseert, omdat het boekenonderzoek door hem is gehouden, niet toevallig in een der kasten in een der kamers — niet die van het parket, waar ze behoorden te zijn — de handelsboeken had opgediept, dan ware een nieuw onderzoek onmogelijk geweest. — Enfin, het is nu te verwachten, dat de zaak binnenkort zal berecht worden, en er dan eindelijk eens een voorbeeld wordt gesteld."

Chineesch geheim genootschap. Aan de Locomotief wordt van den 24en Juli uit Soerabaja het volgende geschreven:

„Toen eenige dagen geleden door een chineeschen spion aan de politie de mededeeling werd gedaan, dat bij gelegenheid van een chineesche begrafenis eenige leden van een geheim chineesch genootschap een kloppartij zouden organiseren tegen eenige uitgesloten van die vereeniging, was de politie in staat, het plan te verijdelen. De leden van het genootschap echter, die wisten wie de verrader was, zwoeren wraak; de spion waarschuwde de politie, dat verscheidene Chineezers het op zijn leven hadden gemunt, maar alle voorzorgsmaatregelen waren vruchteloos. De spion werd vermoord. Huiszoekingen, aanhoudingen mochten tot dusverre niets baten. De politie was dezen keer niet zoo gelukkig als anderhalf jaar geleden, toen men de hand kon leggen op vaandels, herkenningsteekenen, allerlei schriften van een geheim genootschap, Tong Gi Wyoe genaamd. Men scheen toen geen termen te vinden om de voormannen van die vereeniging strafrechtelijk te vervolgen, maar de autoriteiten spraken toen af, eenige raddraaiers administratief te straffen; de sinkehs-leden zouden Ned.-Indië uitgezet worden en de hiergeborenen geïnterneerd ergens in den Archipel, buiten Java.

De controleur voor de politie J. E. Jasper heeft toen een krachtig voorstel gedaan, versterkt door allerlei bewijsstukken, processenverbaal, enz. Twee malen, kort na elkaar, werden toen Chineezers gecalangeerd, die zonder vergunning van het plaatselijk bestuur vergaderingen hebben gehouden.

Men hoorde niet meer over de zaak spreken, men wist slechts, dat voorstellen zijn gedaan, zooals hierboven aangegeven.

Het is bijna ongelooflijk, maar het moet een feit zijn, dat die stukken nog niet naar Buitenzorg verzonden zijn. Dit feit zal spoedig genoeg bekend worden, als 't dat niet reeds is, en dan is het niet te verwonderen dat het chineesch gespuis hoe langer hoe driester zal optreden. Het nog ongestraft rondlopen van de voormannen, die 1½ jaar geleden een korten tijd in hechtenis waren genomen, zal hen in de meening doen verkeeren, dat de autoriteiten tegen hen niets vermogen."

Over de Schreef. De aandacht der regering is gevestigd op een artikel „Warta dari Tjina", voorkomende in het maleische blad Kabar Perniagaan van Zaterdag. Het is een vertaling van een artikel uit de te Hongkong verschijnende Siang P'o en bevat felle aanvallen op onze regering.

De schrijver klaagt over de te hooge belastingen, den overlast, Chineezers berokkend in hun handel en dagelijksch leven door het passenstelsel enz., de lijst der bekende grieven. Maar daartusschen door loopen beschuldigingen als daar zijn: dat de tot

dwangarbeid veroordeelde Chineezers bij ziekte niet voldoende geneeskundige hulp erlangen, zoodat de sterfte zeer groot is, en dat diezelfde dwangarbeiders op expedities gedwongen worden vooruit te gaan om de eerste slagen voor de soldaten af te weren, m.a.w. dat de soldaten zich achter de dwangarbeiders zouden verschuilen.

In overeenstemming met dezen onvriendelijken geest, dien het geheele artikel ademt, is het slot. Daarin wordt den Chineezers den raad gegeven zich aan een te sluiten en de regering een „tot hiertoe en niet verder" toe te roepen. En blijft de regering doof, dan dient men hulp te zoeken over zee, d.w.z. in China. Het moet uit zijn met het „slavenleven."

De Kabar Perniagaan zegt in een onderschrift, dat de schrijver zich „een beetje" vergist en maakt dus de in het artikel opgesomde grieven tot de hare!

Daarmee gaat het blad over de schreef. Vermoedelijk zal uit deze onvoorzichtigheid weder een drukpers-deliict volgen. Wat jammer is. Want de maleische pers kan veel bijdragen tot verbetering van misstanden; ook haar komt daarvoor toe volle vrijheid van het woord; en het hier bedoelde excess geeft geenszins de algemeene stemming weer onder die pers. Integendeel: de Kabar Perniagaan is veel meer een blad voor de Chineezers dan voor den inlander en de vertaling van het insinuerende en opruiende artikel is dan ook een typisch staaltje van het door dik en dun meedragen met heethoofdige Chineezers; een herhaling van het bekende: wiens brood men eet, wiens woord men spreekt.

Personalia.

Dr. Hoogenstraaten, de bekende oude bataviasche arts, is heden per fransche mail naar Siam vertrokken, op verzoek van den koning van Siam, en ten einde opnieuw zijn advies als geneeskundige te verleenen.

Deze geneesheer is geen onbekende aan het siameesche hof. De koning stelt in hem het volste vertrouwen sedert hij, te zamen met Dr. Kiewit de Jonge en Dr. Langenberg, indertijd een der prinses, die een nierkwaal had, op Bandoeng behandeld heeft.

De luitenant **J. H. van Boldrik**, onlangs van Siak te Medan aangekomen, is in gezelschap van den resident naar zijn vroegere standplaats teruggekeerd naar aanleiding van een tegen hem ingediende klacht. Deze klacht zou betreffen bevoorrechtiging bij de aanbesteding van wegeaanleg.

Overgeplaatst van Magelang naar Atjeh luitenant **W. Wessel**. Geplaatst op Atjeh luitenant **F. H. A. Brans**.

Men schrijft aan het Bat. Nwsbl. uit Bangkalan dat de controleur **W. C. Blanken**, bekend uit de geschiedenis der koortsepidemie, een spoedige overplaatsing tegemoet kan zien. De controleur **F. H. J. van Leeuwen** van Tanah Merah zou in zijn plaats komen en de controleur **H. P. Coors** te Tanah Merah.

Varia.

Vergiftiging. In de soerabajasche dagbladen wordt van de volgende vergiftigingszaak melding gemaakt:

Een Chinees aldaar hield er een baboe op na, ter verzorging van zijn kind, en een kokki voor de keuken. Deze twee vrouwen konden elkaar niet luchten of zien en zonnen er steeds op, elkaar een koopje te leveren. Nu zijn inlanders in den regel niet erg kieskeurig in hun middelen om hun haat bot te vieren en zoo schijnt een der beide vrouwen — welke is nog niet uitgemaakt — het in haar hoofd te hebben gekregen om het kind van den Chinees rattekruid in te geven, in de hoop, dat de ander de schuld zou krijgen.

Dat rattekruid — het is haast ongelooflijk — werd in de keuken bewaard, waar kokkie, die veel last had van ratten, nu en dan fricadelletjes met w a r a n g a n klaar maakte.

Wie nu het vergift in de pap van het wicht heeft gedaan, is — als gezegd — nog niet uitgemaakt, maar een feit is het, dat het kind het gift heeft ingekregen en Woensdag morgen na een smartelijk lijden is overleden.

De twee vrouwen zitten natuurlijk achter slot en grendel; het vergift in de keuken, het restant der doodelijke pap en wat het ongelukkige kind weer is kwijtgeraakt, zijn door de justitie in beslag genomen.

Humoristische garnizoensorders. Onder dit opschrift komt in de Locomotief een artikel voor, waarin iemand, die zich noemt: Een lid der militaire gemeente, een opsomming geeft van eenige garnizoensorders, door de militaire autoriteit in het plaatsje X. uitgevaardigd.

Wij laten er hier een volgen:
„Evenals dit bij alle militaire klokken het geval is, schrijft hij, kan men ook op de klok van de hoofdwacht te X. nooit zeker rekenen. Velen, die zondigen door eens wat laat in dienst te komen, of 's avonds na bezetten tijd uit te blijven, kropen dan ook, tot groote ergernis van ons gemeentehoofd, dikwijls door de mazen van het strafnet, door de schuld op die klok van de hoofdwacht te gooien.

Dat moest maar uit zijn, en de volgende garnizoensorder zag het licht:

„In den vervolge zal de fourier der stafwek van het bataljon infanterie dagelijks vóór tien uur den tijd opnemen aan het postkantoor, zoodanig dat hij om 10 uur vm. aan de hoofdwacht present is.

„Op dat uur moet daar ook aanwezig zijn de hoornblazer van de kampementswacht van het bataljon infanterie.

„Om tien uur laat de commandant der hoofdwacht „Geeft acht" blazen, daarna 10 uur slaan. Tevens wordt de klok gelijk gezet.

„Elke vorige bepaling omtrent het regelen van den tijd vervalt hiermede."

Wat zijn we nu dus zeker van den goeden tijd: Die fourier, die meer dan een paal heen en terug moet loopen om op het postkantoor te gaan zien hoe laat het is; het signaal „Geeft acht", dat beteekent dat het „tien" uur is; waarom blazen ze niet „Geeft tien" want „Geeft acht" wordt verscheidene malen per dag geblazen.

Het gevolg van een en ander is, dat Z. E. A. bijna elken dag zijn eigen horloge aan den time-keependen fourier moet leenen, daar van zulk soort lui het horloge meestal bij „Oome Jan" staat, en dat iemand, die 's morgens om 9 uur de kazerne verlaat, om kwart over tien weer binnenkomende, tot zijn schrik bemerkt, dat zijn horloge ineens een half uur achter is en hij dus minstens een half uur in zijn dienst heeft gemankeerd.

Een radicaal middel. Zij lagen allang met elkaar overhoop. De eerste jaren van hun trouwen was het goed gegaan, daarna kwam harerzijds de deceptie. „Ik ben er ingevlogen", vertelde zij aan haar vrienden. „Die man van mij is geen man!"

Hij, och, hij was gelukkig. Tegen haar karakter, haar klokheid, haar zelfstandigheid was hij niet opgewassen, maar dat hinderde hem niet. Een moest in het huwelijk nu eenmaal de baas zijn, was zijn stelregel, daar was geen ontkomen aan. Dat zij het was, was toeval, en daar boog hij voor.

Er kwamen jaren van onverschilligheid, van stil gemok, van plotselinge toorn-uitbarstingen. Hij bleef dezelfde, bleef van haar houden, verdroeg.

Toen leerde zij hem kennen, een ander. Wat een oogen, wat een knevel, wat een postuur. Dien had zij eerder moeten leeren kennen. Nauwelijks hadden zij elkaar drie maal gesproken, of zij waren het er over eens: zij waren voor elkaar bestemd.

„Eerst scheiden, dan trouwen", stelde zij voor, als vrouw die het Leven kent en weet dat je tegen den conventie-stroom toch niet op kunt roeien.

„Goed!" vond hij, blikkerend met zijn oogen.

Maar..... de echtgenoot had bezwaren. Hij hield nog van haar, was aan haar gewend geraakt..... nee hoor, met die gekheid moest zij bij hem niet aankomen. Wie of er voor zijn eten en voor zijn kleeren zou zorgen? vroeg hij, hardnekkig-practisch.

Zij gingen van elkaar. Dwingen wilde zij hem op die manier. Het lukte niet: in echtscheiding zag hij zijn voordeel niet.

De man met de mooie oogen en met den geestvollen knevel werd ongeduldig, begon te mopperen.

Dit deed haar een besluit nemen; zij verzocht haar echtgenoot om een onderhoud onder vier oogen. Deze, denkend aan een verzoening, ging er aanstonds op in.

„Wat denk je nu te doen?" vroeg zij, toen zij tegenover elkaar stonden.

Hij probeerde haar te overreden, praatte als man van zaken.....

„Genoeg!" siste zij, en meteen haalde zij een zesloops revolver uit haar corsage te voorschijn en legde aan. „Als je niet scheiden wilt, schiet ik je neer, als een hond."

„Maak nu geen malligheid", verzocht hij, met afgevend hoofd. „Leg dat kwaadaardige ding toch weg."

„Scheiden of...." herhaalde zij onverbiddelijk. „In tien seconden moet ik het weten, of jij bent er geweest!" En zij begon te tellen: Eén... twee....

Of 't 'e toen bijdraaide. Als ze er zoo op gesteld was, vooruit, dan kon het hem ook niet schelen.

Zij eischte een schriftelijke verklaring, schreed toen heen als een zegegodin. Hij had het gevoel of hij een pak slaag had opgelopen.

Bij verstek heeft hij zich laten veroordeelen, want met zoo'n „vastberaden" vrouw wil hij niet meer in één huis samenwonen. Zij en „die andere" hebben zich verloofd....

Het verhaal is afkomstig van de N. Soerab. Crt.; in de Krokodillen-stad moet het gebeurd zijn.

West-Indië.

Suriname. Den 10en Augustus II. werd in gepaste vreugde te Paramaribo het heuglijk bericht ontvangen van den goeden afloop der onderhandelingen tusschen het koloniaal bestuur en de United Fruit Co. betreffende opkoop en verscheping van bananen. Wij ontleenen aan Onze West daaromtrent het volgende:

„Bij bulletin van het Gouvernements Blad werd het volgend heuglijk bericht bekend gemaakt:

„De Gouverneur en de United Fruit Company hebben heden telegrafisch verklaard wederzijds de ontworpen overeenkomst te aanvaarden, zoodat deze definitief is gesloten."

Onmiddellijk na het bekend worden van deze tijding werd door enkele particulieren te Paramaribo de vlag uitgestoken. Verschillende plantages volgden dit voorbeeld en des avonds werd in gepaste vreugde een

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van
FRIEDA VON BULOW.

III.

Op de Ras Noengoea had een voornamig „politiek agent“ van Engeland een landhuis gebouwd en een fraaien tuin aangelegd. Later was hij met zijn familie naar Europa teruggekeerd en huis en tuin raakten in verval. Kort voor zijn terugroeping had consul Silffa deze bezitting voor de Deutsche Missie weten te verwerven.

De dochter van den zendeling zat op het open erf voor het huis. Vóór haar zat, met een ketting vastgemaakt aan een afgehakten boomtak, een vleugellam geschoten, wikkoppige zee-arend.

Zijn rechterklauw was opengeschaafd en het jonge meisje was bezig, de verwonde plek met vaseline te zalven.

De adelaar pikte met zijn sterken, krommen snavel naar het meisje, zoodra zij den zieken klauw aanraakte; doch niet zoo, dat hij haar werkelijk zeer deed. Het was als een zacht protest tegen zulk een driestheid.

Maria Beta had een donkere, bruinachtige gelaatskleur, en koolzwart, in den hals tot een wrong bijeengenomen haar. Een niet meer heel schoon, wit kleedje omsloot haar bevallige, ranke gestalte. Maria's gezicht herinnerde in het profiel met het smalle, rechte, lage voorhoofd, den zacht gebogen neus en de eenigszins opgetrokken lippen aan het Egyptische type. Daarmee kwamen ook overeen de smalle, amandelvormige, zeer donkere oogen, die tusschen de dichte, lange wimpers vochtig glansden, zooals een woudvijver in het maanlicht kan doen.

Zij was de dochter van den missionaris Beta en diens overleden vrouw, een door hem bekeerde en gedoopte Abessinische.

Ralf Krome, die voorbij kwam, had schik in het schilderachtig tafereeltje.

„Kijk! de kleine, aardige Marie, die een geketenden adelaar verpleegt!“ ging het hem door het hoofd. „Een mooi symbool.“

Toen hij naderbij kwam, keek zij op en glimlachte hem vroolijk toe.

„Dag juffrouw Marie,“ zeide hij met een bewonderenden blik voor haar liefalligheid.

„Ik wist al, dat u het was die aankwam, voordat ik u zag,“ antwoordde Marie.

„Zoo? Waaraan wist u dat?“

„Aan uw stap. U gaat vlugger dan iemand anders. Ook stapt u steviger. Alsof u bij iederen pas iets plattreden wildet.“

Hij glimlachte. „Indiaantje!“ plaagde hij. Maar hij had geen tijd, zich met het aardige ding bezig te houden, en vroeg op zakelijken toon.

„Is uw vader thuis?“

„Ja.“

„Dan — tot ziens, juffrouw Marie.“

Zij keek hem na, met donkeren, verdrietigen blik. „Waarom heeft hij altijd haast? Het is altijd of hij bang is, dat het een of ander hem ontloopt.“

Krome ging het huis in, gevolgd door zijn zwarten knecht Bobosjo, die over zijn witten kansoe een buis van oranjerode, Indische zijde droeg, en een kaarten-tasch in de hand hield.

De missionaris Beta zat in zijn huiskamer in gezelschap van een Arabier. Mohammed ben Ali droeg een kaftan van het fijnste zwarte laken, met zijden borduurwerk langs de naden. Over het witte onderkleed stond dit pronkgewaad van voren open en liet den breeden gordel zien, waarin kostbare Damascener wapens staken. Om de fez op zijn hoofd had hij als tulband heel pittoresk een keffie van bontgestreepte zijde gewonden.

Zijn hooghakkige, met parelmoer ingelegde sandalen had hij voor de kamerdeur laten staan.

Anton Beta, de Deutsche missionaris, was, wat uiterlijk aangaat, de volmaakte tegenstelling van den sierlijken Arabier. Hij droeg een slechtzittend, veel gewasschen wit pak, dat aan de polsen en aan den hals uitrafelde. Marie had de stof op deze plaatsen met de schaar geschoren en met een strijkijzer — dat blijkbaar te warm geweest was — geplet. Jas en pantalon waren alles behalve hagelwit, en vertoonden ook tal van roestvlekken. In wijde plooiën hingen deze kleedingstukken om des dragers broodmagere gestalte.

De tegenstelling tusschen de deftige waardigheid van den Oosterling en de uiterlijke achteloosheid van den Duitscher viel Krome op en hinderde hem.

Mohammed was terstond opgestaan en groette den binnentredende met ernstige deftigheid.

Missionaris Beta groette ook, doch verstrooid, want hij kon zijn diep in Arabische wijsheid verzonken gedachten niet zoo spoedig naar de werkelijkheid terugdwingen.

Krome bemerkte natuurlijk wel, dat hij stoorde. Dit scheen hem onverschillig te laten. Hij nam plaats en wisselde met Mohammed de gebruikelijke beleefdheidsgezegden.

Behoort bij Kol. Weekbl. No. 36.

ELITE SHOES H. HESSELS & ZOON

Importeurs van

Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië

Piet Heinstraat 117

Maat- en Reparatie-Ateliers

Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes“

A. SCHARENBERG,

Hofleverancier.

GROOTSTE KEUZE

Thee- en Presenteerbladen,

THEESERVIEZEN,

Koffiestelletjes, Bouilliers,

enz. enz., enz.

's-Gravenhage, Hoogstraat 15

Teeken- en Schilderlessen
in Olieverf, Pastel en Aquarel

DOOR

Mej. Clasina Neuman,

VERLENGDE SUEZKADE 136.

Eigen atelier voor leerlingen.
spreekuur: Maandag en Donderdag v. 1-5.

AARDAPPELENHANDEL

W. v. d. LANS, Frederikstraat N°. 50.

Levert uitsluitend

1ste Kwaliteit Aardappelen.

Bestellingen franco thuis bezorgd

PIANO- en ORGELMAGAZIJN

G. A. J. VAN KALMTHOUT,

Smetiusstraat 3. — Nijmegen.

HUUR PIANOS EN ORGELS

van af f 2.50 per maand.

LEVERING OP TERMIJNBETALING

Stemmen. Repareeren. Inruilen.

Th. FRANKEN,

Confiseur, Patisier, Glacier,

Sumatrastraat 1g, bij het Kanaal,

's-GRAVENHAGE.

Telefoon No. 1460.

Ch. F. RIJKEN & Co.

Vleugels, Piano's, Orgels.

Verhuren, Stemmen, Repareeren

NIEUWSTRAAT No. 26.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,

DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.

LUNCHEON ROOM.

Haagsche Beschuit.

H. v. DOOREN & Cie.

MODES.

DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.

5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

KLEEDERMAKERIJ

VAN

P. F. J. VAN ZUIJLEN,

JACOB v/d DOESSTRAAT 104.

Soliede stoffen, goedpassende Coupe.

Billijke prijzen.

De Firma **TER MARSCH & Co.**

Hofleveranciers te **ROTTERDAM**

levert, onder nevensstaand Fabrieksmerk, uitsluitend

prima kwaliteit

Vleeschwaren, Soepen, Sausen, Hammen,

ENZ. ENZ.

Gedep. Fabrieksmerk

Mohammed verafschuwde in Krome den gevaarlijken vijand van het Arabierendom in Afrika, en hij zou Allah geprezen en gedankt hebben, wanneer een ziekte of een ongeluk den stoutmoedigen jongen man een plotseling einde bereid had.

Krome wist het wel. Maar op Mohammeds waardig aangezicht was niets van die gezindheid te lezen, noch op het ondoordringbare, marmerkoude gelaat van Krome iets van die wetenschap. Toen aan de eischen der wellevendheid voldaan was, stond de Arabier op en verzocht zijn gastheer verlof, hem nu te mogen verlaten.

Zoodra Beta, die zijn gast tot de huisdeur uitgeleide gedaan had, terug was, zeide Krome:

„Ik kom met eenige nieuwe kaarten. Mijn officieren hebben van allerlei geteekend. Ik zou echter gaarne zien, dat u, voordat ik beschikkingen tref, eens naging, of de teekeningen correct zijn. U zoudt mij daarmee een zeer grooten dienst bewijzen.

„Ik vrees, dat mijn geringe kennis daartoe niet toe-reikend zal zijn,” sprak Beta aarzelend. „Ik ben geen autoriteit.”

Krome trok heel even met de wenkbrauwen.

„Indien u niet als autoriteit gelden wilt dan is u in elk geval degeen, die er het naaste bij komt,” zeide hij zeer beslist. „De nauwkeurigheid van de door u verstrekte topografische gegevens is van algemeene bekendheid in de geografische wereld. — Bobosje!”

„Ewallah, Bana!”

Bobosje stond reeds dienstvaardig voor zijn heer. Krome nam de tasch van hem over, en spreidde schetskaarten uit op de eenvoudige tafel, die zich in het midden van de kamer bevond.

„Dit is de kaart, die graaf Waltron van de Parbergen gemaakt heeft, en deze schets van het Duitsche merengebied is nog werk van Dr. Gumprecht — wijlen Dr. Gumprecht helaas.”

De ondanks zijn bril nog kortzichtige missionaris boog zich diep over de kaarten, die hem in hooge mate interesseerden. Hij ontdekte eenige onnauwkeurigheden in de teekening van Gumprecht. Daarover ging hij vol vuur aan het redeneeren.

Krome, die bepaalde, praktische doeleinden in het oog hield, vroegde niet veel naar wetenschappelijk hoe en waarom. Wel hoorde hij met onverdeelde opmerkzaamheid toe, doch niet zonder hartelijk te wenschen, dat de geleerde missionaris eens inzien mocht, wat voor hem, Krome, eigenlijk de dingen waren, waar het op aan kwam, en daarmede eens wat meer rekening zou houden.

Als verloren paarden uit hoopen van mosselen, gaarde Ralf Krome de opmerkingen die waarde hadden bijeen, uit de diepgaande beschouwingen en prente die in zijn geheugen. Notitieboekjes had hij niet nodig, zijn memorie liet hem nimmer in den steek.

Van Anton Beta, die bij vergissing zending scheen te zijn geworden, beweerde de booze wereld, dat hij nimmer een heiden bekeerd had, met uitzondering van ééne enkele Abessinische, zijn latere vrouw. En als de jonge Duitschers 's avonds in de soos heelemaal niets meer te vertellen hadden, dan wierpen zij de vraag op: Heeft Beta zijn vrouw bekeerd, om met haar te trouwen, of heeft hij haar getrouwd om haar te bekeeren?

Daarentegen had de missionaris gedurende zijn bijna twintigjarige werkzaamheid in het zwarte werelddeel een schat van geografische kennis verzameld, waarom menig Afrikavorscher hem benijden mocht.

Langer dan een uur zaten de beide mannen in de studie van hun kaarten verdiept.

Buiten sloeg de branding met dof gebruis tegen de koraalriffen van de Ras Noengoea. De zon naderde den horizon. Tegen den goudgrond van den avondhemel verhief zich de koepel van een eehzame, kleine moskee, op een plat dak maakte een moslim zijn neigingen naar het Oosten onder het eentonig gezang van zijn koranverzen.

Therese, de leerling van de zendingschool, een gedoopt zwartje, dat de legende van Beta's eenige bekeering weerleggen kon, hurkte op het gladde, vochtige zand van het zeestrand en wiesch met zeewater het keukengerei.

Marie Beta bracht haar adelaar een zilverschubbige visch en het behaagde den hoogen gevangene, de gave aan te nemen. Het meisje zette zich op een hout blok, sloeg de handen om de knieën en zag toe, hoe de arend at.

Juist kwamen, op een avondwandeling, Rainer Waltron en zijn zuster langs den weg voorbij.

Maleen bleef staan, getroffen door de schilderachtige woning, die voor haar lag, en de bekoorlijkheid van het geheele landschap.

„Het is als een gedicht,” sprak zij.

„Het is de Duitsche missie. De tuin is aangelegd door een Engelschen baronet. Het is de mooiste in het land en je vindt er de zeldzaamste planten.”

Maleen keek naar het lover boven haar hoofd en riep in verrukking: „O, wat een boomen!”

„Dat is de Duitsche missie. De tuin is aangelegd de lange, dunne twijgen beweegt, kunnen zij heerlijk ruischen. Bijna als harpen.

„En zie eens, dat lieve meisje daar. Wie is dat?”

„De dochter van dominé Beta. Haar moeder was een Abessinische. Die is hier evenwel spoedig gestorven. De lieden van Habesj, Nubië en Egypte verdragen dit vochtige klimaat nog veel slechter dan wij Noordlanders.”

(Wordt vervolgd).

Haagsche Kofferfabriek.

Passage 53-55-57,

Noordblaak 93,

's-GRAVENHAGE.

ROTTERDAM.

Telefoon 1597.

Telefoon 3424.

— HOFLEVERANCIER. —

Grootste gesorteerde Magazijnen in Nederland van
**Koffers, Tasschen
en Lederwaren.**

ECHTE RIETEN KOFFERS

met 5 jaar schriftelijke garantie.

70 pct vrachtbesparing.

Eigen fabriikaat.

Maison Nederland.

La Haye,

10 Heerengracht,

La Haye.

SPECIALITÉ

MANTEAUX COSTUMES

(en tous genres).

(genre tailleur).

Confectionné.

De Koffiebaal. — Apeldoorn.

Telefoon No. 117.

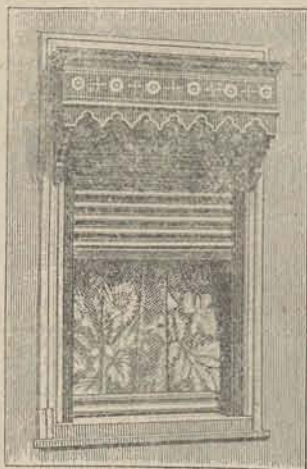
HANDEL in KOLONIALE WAREN, COMESTIBLES enz.

Prima adres van gebrande KOFFIEBOONEN. Hoog of laag gebrand naar keuze.

Geurige THEEEN in soorten.

Monsters op aanvraag verkrijgbaar. Depot van NUTRICIA KINDERMELK.

Aanbevelend, C. TEN CATE.

HEINEKEN'S

(Oudste) Glazenwasscherij
Stoom Jaloezieën- en Rolluikenfabriek.

Driehoekjes 3, voorh. Wagenstraat 39a, Den Haag.

Telefoonnummer 2478.

Amsterdam, v. d. Helststraat 1,

Utrecht, Potterstraat 20,

Hilversum. Arnhem. Nijmegen.

STAAT voor aanvraag van VERLOFSTRACTEMENT

voor HH. INDISCHE AMBTENAREN

(Officieel Model).

Verkrijgbaar bij de Uitgevers-Maatschappij

„HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG”

Nieuwe Molstraat 20 — 's-Gravenhage.

Prijs 2½ cent.

dronk gewijd aan de na zooveel zorg en spanning eindelijk tot stand gekomen regeling, die de kroon zet op het werk van langen tijd.

Men gevoelde behoefte den Gouverneur dank te betuigen voor zijne bemoeiingen in de bacovenzaak. Een deputatie van een twintigtal heeren begaf zich daartoe gisterennamiddag omstreeks zes uur naar 't gouvernementsgebouw. Woordvoerder was de heer F. C. Curiel. Hij vertolkte aller gevoelens van dankbaarheid voor hetgeen de Gouverneur gedaan heeft voor het tot stand komen van de zaak. Aan zijn werkkraft, aan zijn ongekende toewijding is ongetwijfeld in hooge mate het succes te danken. Spreker herdacht ook dankbaar Gouverneur Lely, onder wiens bestuur het initiatief tot deze zaak genomen werd.

Zich volgaarne aansluitend aan de hulde aan den heer Lely gebracht, verklaarde de Gouverneur in zijn antwoord behoefte te gevoelen ook aan anderen een woord van waardeering te wijden. Hoevelen hebben hier niet samengewerkt! Naast den heer Lely, denkt spreker aan Minister Fock, die met prijzenswaardige voortvarendheid de zaak heeft ter hand genomen; aan de heeren van Wieringen en Dr. van Hall in de kolonie, die de ontwerpers en uitwerkers der zaak zijn geweest; aan de Commissie uit de planters, bestaande uit de heeren Curiel, Nahar en Gonggrijp, die hare medewerking in zoo menig opzicht verleende; aan den ijverigen secretaris der landbouwvereniging, den heer ter Laag; aan de Nederl. Handel Mij. voor hare welwillende houding en steun; en niet minder ten slotte aan Mr. Bierens de Haan, den secretaris der Handel Mij. die zeer voor de zaak heeft geijverd. De Gouverneur riep den zegen in van den Allerhoogste om het welslagen van de nieuwe cultuur te verzekeren.

De wederzijdsche toon was recht hartelijk en er sprak over 't geheel een oprechtheid uit, die weldadig aandede.

Niet minder hartelijk was de toon eenige uren later, toen een deputatie uit het volk onder de wapperende kleuren der Nederlandsche vlag, hulde kwam brengen aan den Gouverneur, met verzoek die hulde te willen overbrengen aan H. M. de Koningin.

De Gouverneur verklaarde, de hulde der kleine luiden welwillend aanvaardend, aan het verzoek te zullen voldoen. Opnieuw werden hartelijke woorden gesproken, waarbij de Gouverneur er op wees, dat moeder aarde steeds bereid is allerlei voortbrengselen te geven, mits men zich de moeite getroost haar te bewerken. Ten slotte werd een dronk gewijd aan het welslagen der nieuwe cultuur.

Tot ons leedwezen ontleenen we aan een, in genoemd blad opgenomen verslag eener vergadering van de Vereeniging voor den grooten landbouw te Paramaribo, dat voor deze nieuw in te stellen cultuur nu wederom een groote zeshonderd Britsch-Indiërs zullen uitkomen, wier uitzending telegrafisch werd aangevraagd — gelegenheid om Javanen spoedig te laten komen, bestond er op dat oogenblik niet.

Is het niet, gegeven de algemeen erkende wenschelijkheid om den toevoer van britsch-indische immigranten wat te matigen en daartegenover wat meer Javanen te doen uitkomen, en gegeven ook het feit dat de Javanen als het ware onder de pisangs werd groot gebracht, en dus eenigermate voorbestemd was om deze cultuur mee in het leven te helpen roepen, of men door den loop der zaken is verrast en er zich al reeds op had voorbereid om het „Es wär zu schön gewesen, es hat nicht sollen sein“ aan te heffen?

Maar deze nieuwe immigranten zijn reeds noodig voor de eerste 1000 in cultuur te brengen hectaren. Er moeten nog 2000 in de eerste drie jaren en wie weet hoeveel meer nog daarna bijkomen. Gelegenheid om Javanen te plaatsen bij deze cultuur zal er dus nog te over zijn.

Intusschen is dan de nieuwe cultuur voor Suriname ingewijd. Het beste zij onzerzijds de kolonie daarbij toegewenscht.

Wat de cacao-cultuur betreft lieten de uitvoeren over Juli II., gelijk reeds was voorspeld, eenigermate te wenschen. Tegenover 6015 balen in diezelfde maand van het vorig jaar, werden in Juli van dit jaar slechts, de op 1 Augustus II. verscheept 1254 balen meege-rekend, 3667 balen cacao uitgevoerd, zoodat de totale uitvoer over de eerste 7 maanden van dit jaar met 266 balen beneden dien over hetzelfde tijdvak van 1905 bleef, toen die 13080 balen bedroeg.

Zoolang het met het hoofdstapelproduct der kolonie misère blijft, wil het met de voornaamste inkomsten ook maar niet goed gaan, nl. met die uit het middel der in- en uitvoerrechten. Gedurende het eerste halfjaar van 1906 bleef de opbrengst daarvan zoo ongeveer 'n 60.000 gld. beneden de helft der raming voor het heele jaar. Overigens zullen de inkomsten dit jaar naar het zich laat aanzien voor de eerste zes maanden nog al meevallen, dank zij o.a. ook de koloniale spoorwegen, die als het zoo voortgaat als nu, misschien wel omstreeks 40.000 gld. meer zullen opbrengen dan geraamd was, dank zij ook o.a. maar in geringere mate de vrij gunstige stand der goud-industrie.

Onze West geeft ten aanzien van die industrie het bestuur aan de hand om op placer l'Union aan de Sarakreek, het indertijd door de maatschappij Suriname daar ingesteld rifonderzoek voort te zetten. Het placer behoort thans aan het gouvernement en ligt nu braak, ook niet voor concessien open. Het blad herinnert er aan, dat het rifonderzoek in Suriname,

hoezeer de verschillende pogingen in die richting moeten werden gewaardeerd, slechts gebrekkelijk heeft plaats gehad, wegens gebrek aan kapitaal. Meer dan voor placer-exploratie acht het blad wetenschappelijke leiding geschikt voor kwarts-exploratie. Wanneer er dus nog geld genoeg van het miljoen, voor de Lawa-exploratie uitgetrokken, voorhanden is, ware het gewenscht dit te besteden aan het rifonderzoek op l'Union, dat indertijd voordat de werkzaamheden gestaakt werden, vrij gunstige resultaten opleverde.

Vrij gunstige resultaten meenden wij ook dat door het Hollandsch Ensemble was behaald, hetwelk onze west-indische koloniën met een bezoek vereerde. De Suriname tapte evenwel uit een ander vaatje en zeide vernomen te hebben, dat de heeren van het gezelschap juist rond gekomen waren, maar dat de dames op de reis zouden hebben toegelegd. Het blad zou een fonds in het leven willen roepen zien, dat eventuele nakomende gezelschappen zou kunnen subsidieeren of garantie verleen.

De ontwerp-verordening betreffende het onderzoek naar den omvang der lepra in de kolonie, laatstelijk door ons abusievelijk met den naam van lepra-verordening bestempeld, is door de Koloniale Staten met algemeene stemmen, op die van den heer Fabriek na, aangenomen. Deze kon zich o.a. niet vereenigen met het aan geestelijken of bedienaren van den godsdienst verleend verschooningsrecht ten aanzien van getuigenis betreffende gevallen der ziekte, die hun qualitate qua werden toevertrouwd.

Het ergerlijk geval van godsdienstige onverdraagzaamheid op Groot-Chatillon, waarvan Onze West gewaagde, moet zich naar dit blad tegenover de Surinamer staande houdt, werkelijk aldus hebben toegedragen. Intusschen blijkt reeds door de overplaatsing van den betrokken geestelijke in dit euvel te zijn voorzien, dat men, zoo ergens zeker in een oord van lijden best missen kan.

Het geloof, dat bij de Possoërs gevonden wordt.

(Uit de rede van den heer A. Kruyt op het jongste Zendingsfeest, overgenomen uit de Zendingsbode).

Posso wordt doorsneden door eene rivier, die wegens de watervallen en stroomversnellingen, in haar bovenloop niet doorvaadbaar is. Op kunstmatige wijze worden er daarom bruggen van rottan overheen geslagen, maar na enkele maanden zijn deze reeds verweerd en gevaarlijk om over te gaan, hoewel men nog geen termen vindt om ze te vernieuwen. Wanneer nu een gezelschap voor de brug gekomen, haar in dien staat vindt, wordt een oogenblik raad gehouden. De leider van het gezelschap roept daarop de goden aldus aan: „Wij zijn zondige menschen, die door allerlei slechte daden Uw toorn verdiend hebben, maar wij werpen al onze slechtheid van ons af en vragen U dat gij ons, die aldus gereinigd zijn, veilig over de brug wilt geleiden.“ Daarop worden een grasspriet en een pisangnoot in tweeën gespleten om scheiding te maken tusschen de menschen en het kwaad, dat zij bedreven hebben; en met een volkomen gerust hart wordt de brug betreden.

Een tweede voorbeeld: Als iemand krank wordt en het uitgemaakt is, dat die ziekte door een der goden veroorzaakt werd, stijgt de ziel van een priesteres op naar die goden om de ziel van den zieke terug te vragen. Als zij dan de verzekering geeft, dat zij die terug heeft ontvangen in den zak, dien zij er voor gereed hield, bestaat er geen twijfel meer aan de genezing van den zieke. Ook als men ten oorlog gaat, is men vast overtuigd van de overwinning, indien het eene rechtvaardige zaak is, waarvoor men strijdt.

Een vroom hoofd in Posso beklagde er zich eens over, dat Br. Kruyt een der godsdienstige feesten niet wilde bijwonen, want, zeide hij, wij doen toch in den grond hetzelfde als gij, wij gelooven ook in onze goden.

Het gansche leven van het volk wordt door godsdienstige verrichtingen beheerscht.

Toen Br. Kruyt's opvolger, Br. Hofman, de gevaarlijke Posso rivier in eene prauw afvoer, riepen de menschen aan den oever de goden aan, opdat geen krokodillen naar boven mochten komen, en het vaartuig niet stooten zou op een steen en omkantelen.

Doch er zijn onder de bewoners van Posso ook menschen, die met hun godsdienst spotten en er weinig aan hechten. Vroeger dacht men, dat zulke menschen gemakkelijker voor het Christendom te winnen zouden zijn dan de vrome Heidenen. In den laatsten tijd echter is men van die meening teruggekomen; vroeger dacht men b.v. ook, dat het Christendom in Europa zoo snel was doorgedrongen, omdat de Romeinen alle geloof aan hun goden verloren hadden. Tegenwoordig echter hebben geschiedkundige nasporingen aan het licht gebracht, dat die verbreiding van het Christendom juist samenviel met een heidensche vroomheid in Rome. Omdat er onder de Posso'sanen eerbied gevonden wordt voor den godsdienst der vaderen, mag men bij hen een ontvankelijkheid voor het Evangelie aannemen.

Een eerste teken van ontwakend leven onder hen is een groote onrust. Wie zelf nog niet den beslissenden stap durft te doen, tracht zijn geweten tot rust te brengen door het bouwen van een school en het bevorderen van den voortgang van het Christendom.

Ziende op deze teekenen des tijds kon Br. Kruyt met vertrouwen de toekomst van Posso te gemoet zien.

Waarom zoo weinige Karo-Bataks zich bekeeren.

(Uit den Zendingskalender 1907).

Zending Joustra verhaalt: „Zondag voor Kerstmis zag ik onder mijn gehoor in de kerk 8 nieuwe hoorders. Naar echt Bataksch gebruik veroorloofde een hunner, een bejaard man, zich mij in de rede te vallen, toen iets in mijne toespraak hem bijzonder trof, en zijde: „Ja Leeraar, wij zijn overtuigd, dat, wat gij zegt, waar is, maar wij zijn bevreesd, want zelfs de besten en de braafsten hier te Boekoem zijn bang deze dingen te volgen. Zegt ge bijv.: „gij zult niet stelen, gij zult niet echtbreken“, en zoo meer, geloof me leeraar, dat kunnen wij niet volgen, want die beide dingen zitten ons te diep in het vleesch.“ Zoo is 't: brutaal, maar waar. „Begeerlijkheid der oog en begeerlijkheid des vleesch, of hebzucht en wellust, verhinderen onze Karo-Bataks Christen te worden, maar uit diens mans openlijke bekentenis blijkt toch, dat er iets gevoeld wordt van hetgeen, waar 't met het Evangelie om gaat, en daaruit scheppen wij vertrouwen, om blijmoedig ons werk voort te zetten.“

Van Vreemde Koloniën.

Britsch-Indië. De telegraaf meldt dat nu toch de lang weersproken hongersnood in Bengalen daár is. Die nieuwe provincie van het engelsch-indische rijk treft het al heel slecht in het eerste jaar van haar bestaan, waarover zooveel te doen is geweest in de engelsch-indische pers, daar de afscheiding van Oost van het verdere deel van Bengalen aanleiding gaf tot eene agitatie der baboes van Calcutta (niet te verwarren met de baboes van Java) tegen die afscheiding en als gevolg daarvan tot de Swadeshi-beweging, welke een tijd lang de producten der moederlandsche nijverheid met een algemeenen boycot bedreigden, die echter niet kon worden volgehouden, omdat de inlandsche nijverheid bij lange na niet in de behoeften der inlandsche bevolking kon voorzien.

De agitatie tegen de afscheiding van Oost-Bengalen werd, toen deze door lord Curzon trots heftige tegenkanting der inlandsche pers was doorgevoerd en de Swadeshi-beweging haar oorspronkelijk doel om presie op het moederland te oefenen door de nadeelen, aan de engelsche nijverheid toe te brengen, miste, tegen den persoon van den eersten bestuurder der nieuwe provincie, Sir Bampfylde Fuller gericht. Verschillende incidenten gaven de inlandsche pers te Calcutta gereede aanleiding om het dien bestuurder onaangenaam te maken, die, hoewel overigens bekend als een bekwaam bestuursman, op zijn moeilijken post tot een uiterste blijkt te zijn vervallen en in gestrengheid zijn heil zocht, waar wellicht een meer verzoenende politiek meer kans van slagen zou hebben gehad. De aanvallen, waaraan de heer Fuller bloot stond, deden hem eindelijk zijn verzoek om ontslag indienen, welk verzoek werd ingewilligd, terwijl de heer Lancelot Hare tot zijn opvolger werd benoemd.

Dit was een bepaald succes voor de baboes van Calcutta, Hindoes van Bengalen, die een engelsche opvoeding hebben genoten, maar aan de gewoonten en vooroordeelen der voorvaderen trouw bleven. Te Calcutta gaf het bericht van des heeren Fullers heengaan aanleiding tot vreugdebetoon, in scherpe tegenstelling met de houding der grootendeels mohamedaan-sche bevolking der nieuwe provincie, welke zich teekenen laat door het volgende citaat van een schrijven van Seid Abi Mahomed Ashan, zemindar van Banna en Faridpur aan de Englishman. Na het ontslag aan Sir Fuller verleend een nationale ramp te hebben genoemd, die aan Englands prestige in de kolonie een gevoeligen slag moet toebrengen, schrijft hij: „De Mohamedanen gevoelen, dat, hoewel zij twee derden der bevolking van Oost-Bengalen en Assam uitmaken, hunne belangen roekeloos door een zwak gouvernement zijn geofferd op het altaar der bengal-sche nationalistische beweging.“

De vreugde te Calcutta aan den dag gelegd was overigens niet onverdeeld. De perzik smaakt naar meer! De engelsche minister voor Indië, Morley, heeft, weinig diplomatiek, de verdeling van Bengalen eene niet te verdedigen daad genoemd, die hij evenwel niet ongedaan wilde maken. Dit laatste vooropstellende ware het wellicht verstandiger geweest eene appreciatie van die daad voor zich te houden, welke aan de agitatie te Calcutta nieuw voedsel moest geven.

Den 7en Augustus II. werd te Calcutta bij eene demonstratie waaraan 20000 personen deelnamen op voorstel van den heer Surendra Nath Banerjee, redacteur van de Bengalee en een der voormannen van de beweging, besloten om de agitatie tegen de verdeling van Bengalen te blijven voortzetten. Tevens werd dien dag, de verjaardag van de beweging, een nationale vlag onthuld.

De onrust zal dus in die kolonie blijven aanhouden en dat belooft wat. Er zal dan in Bengalen heel wat afge-„bande-mataram“-d en op het moederland afgegeven worden, waartoe Bryan's oppervlakkige critiek op het bestuur van Engelsch-Indië de noodige wapens levert. De Times of India neemt dien ex-zilverdemocraat er om die critiek nog al goed tusschen, met verwijzing naar de positie van den neger in de

Vereenigde Staten, ter welker verbetering Bryan het wel laten zal ook maar iets te doen, terwijl hij in den vreemde met zijn critiek en heilmiddeltjes dra gereed staat. Dit in het voorbijgaan.

Om op den toestand in Engelsch-Indië terug te keeren: de werkstakingen mee een middel voor politieke agitatie zijn er niet van de lucht. Eerst staakte onlangs het jonger inlandsch personeel van de East Indian Railway en kreeg grootendeels gedaan, daar de oudere inlandsche beambten met den europeeschen en eurazischen staf den dienst konden volhouden. Toen kwam een staking onder de inlandsche postbeambten in Bombay heel aan den anderen kant der kolonie. Ook daár konden eenige honderden hun biezen pakken met medewerking van den handel, die zelf voor de afhaling der brieven zorg droeg. In beide gevallen was loonsverhoging een der motieven, wat de postbeambten van Bombay betreft zeker niet al te veel gevraagd, waar het leven in die stad duur is en de loonen thans van 12 (minimum) tot 25 (maximum) roepies 's maands bedragen, nadat grootendeels aan de eischen der stakers was voldaan. (Ter vergelijking diene dat aan de 554 inlandsche postbeambten van Bombay een bedrag van 86.928 gld. 's jaars toekomt, terwijl voor de 1180 inlandsche beambten in Nederlandsch-Indië voor 1905 bv. een bedrag van 235.500 gld. werd uitgetrokken d.i. gemiddeld resp. per hoofd 167 en 200 gld. 's jaars).

Een derde belangrijke staking is die in de Clive Jute Mills te Calcutta, voornamelijk gericht tegen den langdurigen arbeidstijd van 15 uren daags. Zonderling dat de engelsche bladen zich daar niet zoo warm over maakten als over de 15 uren in de katoen-weverijen en spinnerijen van Bombay? De katoen-industrie van Bombay is hoofdzakelijk in inlandsche, de jute-industrie van Calcutta in engelsche handen. Dat verandert niet waar?

Het schijnt dat de heer Morley meent een panacée gevonden te hebben voor al die beweging, die de kolonie in onrust houdt, in het toegeven aan den eisch der politieke leiders van de hindoesche maatschappij om aan den inlander meer stem te geven in het bestuur van het land. De Wetgevende Raad der kolonie, waarnaar de gelijknamige instellingen der verschillende provinciën zijn gecopieerd, zou een grooter aantal gekozen inlandsche leden tellen. De Times wist ten minste reeds te berichten dat de, op aanwijzing uit het moederland blijkbaar ingestelde Commissie uit den Raad des onderkonings te Simla daarop aanstuurde. De Times of India is van oordeel dat zulks wel ietwat voorbarig zou wezen en meent dat het beter ware bij het verlenen van meerdere politieke rechten aan den inlander, hiermee van onderop te beginnen. Verschillende ingezonden stukken van inlanders in dat blad opgenomen, doen gelooven, dat men zelfs in inlandsche kringen verre van algemeen den toestand rijp acht voor een ingrijpende hervorming als voren bedoeld, terwijl van zekere zijde, namelijk van de zijde der mohamedaansche bevolking, bepaaldelijk wordt gevreesd, dat zij verre in de minderheid zijnde, in het gedrang zou komen en hare belangen te eenenmale zullen worden verwaarloosd.

't Is niet gemakkelijk om het allen naar den zin te maken.

De Straits. Onze koloniale burenen aan de overzijde van de straat van Malakka zijn niet bepaald in hun nopjes. Singapore heeft zijn Tandjong-Pagar-werken gekregen, nl. de kolonie is daar heer en meester, maar voor het gevalletje moet een onteigeningssom van 28½ miljoen dollars worden betaald. Dan moeten, wijl de maatschappij, waaraan die werken behoorden, zoo goed als niets aan onderhoud en verbeteringen ten koste legde, ongeveer 17 miljoen dollars uit dien hoofde daaraan worden besteed. Met nog andere werken ten behoeve van Singapore zoowel als Penang, zouden nog omstreeks 18 miljoen dollars heengaan, alles uit een te sluiten leening te bekostigen, waarvan de last op de kolonie zou drukken. Daarvoor bedanken de Penangers stichtelijk, waarom op hun eiland een beweging gaande is, om te trachten gedaan te krijgen, dat Penang een afzonderlijke kroonkolonie zal vormen. Te Singapore zelf zit men ook te houden met den grooten schuldenlast en den 31en juli werd dan ook in eene, door 2 tot 300 personen uit den handel bijgewoonde vergadering besloten aan het bestuur voor te stellen om het project eener binnenhaven bij de reede, waarvoor 12 miljoen dollars geraamd werden noodig te zijn, van het programma af te voeren. Met Tandjong Pagar, de reede, en verbeteringen van de rivier van Singapore, meent men dat de haven genoeg faciliteiten zal opleveren om aan de concurrentie van andere havens het hoofd te bieden. Tevens meent men op matiging te moeten aandringen, waar aan de hoofdbron der koloniale inkomsten, de opiumpacht, reeds in het moederland wordt getornd, zoodat, zoodat niet zeker dan toch waarschijnlijk mee ten gevolge daarvan de inschrijving voor de opiumpacht in de kolonie onlangs groote teleurstelling baarde, zóó groot, dat in de pers reeds wordt aangedrongen om het middel in regie te exploiteeren.

Sterfte te Singapore. Blijkens het verslag over 1905 was het sterftecijfer te Singapore op een bevolking van omstreeks 226000 zielen 43.74 op de duizend, het laagste cijfer sedert 1900. De kindersterfte bedroeg zelfs 353 op de duizend geboorten.

Commentaar overbodig, tenzij om ter vergelijking

aan te voeren dat onze koloniale burenen op het gebied van volkshygiëne met het meest ondankbare menschenmateriaal opgescheept zitten, dat zich denken laat.

Een fransche koloniale leening. De fransche koloniën, die er heusch niet beter voorstaan dan de onze, hebben dit op onze koloniën voor, dat het moederland niet aarzelt, om haar in staat te stellen door het sluiten van leeningen, wat er nog aan den opzet ontbreekt aan te vullen en te verbeteren.

De heer Beau, gouverneur-generaal van Indo-China bevindt zich op het oogenblik met verlof in Frankrijk, om daar de noodzakelijkheid te betoogen van het sluiten eener nieuwe leening ad 150 miljoen franken, die dienen moet voor de verbetering der verkeerswegen en havenwerken, en voor het ter hand nemen eindelijk van het irrigatie-vraagstuk in Tongkin, waar tot nu toe op dit gebied niets of zoo goed als niets gedaan werd en diëntengevolge herhaaldelijk misoogsten op groote schaal voorkomen.

Op het oogenblik staat de moederlandsche pers ten deele weinig sympathiek tegenover dit leeningsplan, maar wij gelooven dat de engelsche Globe het ditmaal eens bij het rechte eind had, toen zij meende te kunnen voorspellen, dat wanneer het er op aankwam, de verlangde toestemming niet zou uitblijven.

Een Franschman over Engelsch-Indië. Maurits Wagenvoort, die op het oogenblik in Engelsch-Indië vertoeft, van waar hij zijne indrukken aan de Nieuwe Cour. meedeelt, gaf in een zijner brieven tusschen de regels te verstaan, dat de Engelschen meesters zijn in de kunst om den vreemdeling hun werk op het mooist te doen zien. De heer de Lamotte door de fransche regeering belast met eene zending naar Engelsch-Indië om daar het bestuursstelsel te bestudeeren heeft zich naar het schijnt niet aan dien invloed weten te onttrekken en te oordeelen naar een uiteraard ietwat oppervlakkig interview, aan een correspondent van de Matin verleend, in die kolonie zich het een en ander laten wijs maken.

Het telegrafisch résumé van dat interview luidt als volgt:

„Sedert zeventig jaren dat Engeland Indië werkelijk bezit, is de bevolking van 150 tot 300 miljoen zielen toegenomen. Het valt op te merken: 6500 ambtenaren komen op het budget voor, terwijl wij in Kambodja er niet minder dan 300 op twaalf honderd duizend inwoners onderhouden. Voor alle Hindoes staat de toegang open voor de administratieve functiën, op gelijken voet als voor de Engelsche onderdanen, tot welk ras of welk geloof zij ook behooren. De verdienste alleen telt bij de bezetting van posten, waaraan jaarlijksche emolumenten verbonden zijn van 1500 tot 50000 franken.

In Indië waar de vrijheid van drukpers en het recht van critiek absoluut zijn, heeft de engelsche taal zich zoo uitgebreid, dat vijftien van de drie honderd miljoen Hindoes haar vloeiend spreken.

Te Madras woonde de heer Lamotte eene in het engelsch gehouden conferentie over de theosophie bij, waarbij vijfhonderd inlanders tegenwoordig waren, die door hunne houding blijk gaven zeer goed op de hoogte te zijn van het behandelde onderwerp.

De heer de Lamotte gaf door een voorbeeld de aan de Hindoes gelaten groote mate van het vrije woord te kennen.

Lord Curzon, eens met een geletterde sprekend, zeide dezen hoe verkeerd het van zijne landgenooten was om zich over Engeland te beklagen, waaraan het toch te danken was, dat Indië nu een tijdperk van vrede doorleefde.

„Dat is waar,” antwoordde de inlander, „Engeland heeft ons den vrede geschonken, maar kan de onderkoning mij verzekeren, dat de 300 miljoen Hindoes rijst in voldoende hoeveelheid hebben? Is het niet beter op het slagveld te sneven dan van honger te sterven?”

Wanneer dat nu voor een Franschman het toppunt van vrij-uit spreken voor den inlander in de koloniën is, dan moet het met het vrije woord daar al heel treurig zijn gesteld.

Zooals wij reeds aanduiden kan zulk een résumé geen aanleiding geven tot opmerkingen. Wij geven het dan ook slechts bij wijze van curiositeit. Die verwondering b.v. over het feit, dat in de bakermat als het ware der theosophie deze zoo goed begrepen wordt, komt ons eigenlijk wel wat al te naïef voor.

Voor heden zij het volgende voldoende: Die gelijkstelling van Hindoes met Engelschen voor hogere betrekkingen bestaat in theorie, deze zijn zooals Bryan in zijn overigens hoogst oppervlakkige critiek op het bestuur van Engelsch-Indië zegt ostensibly open tothem (de Hindoes). Maar in de practijk?

Lord Curzon gaf herhaaldelijk te kennen dat de hoogste betrekkingen, met weinige uitzonderingen, voor Engelschen moeten worden gereserveerd, wat dan ook het geval is.

„Met uitzondering van het departement van justitie en een of twee andere departementen” zoo merkte toevallig in de wekelijkse editie der Times of India van 11 Aug. II. een inlander op, „is de verhouding van Indiërs tegenover Europeanen en Euraziërs zeer klein, behalve wat de klerken- en andere mindere baantjes betreft.

„Neem bv. het departement van onderwijs. Onder

de 20 hogere ambtenaren met tractementen van 500 tot 2500 roepies 's maands is geen enkele Indiër. De tien professoraten aan het Grant Medical College zijn alle voor Europeanen weggelegd. De collectors en commissiërs (onze ambtenaren van het binnenlandsch bestuur) behooren natuurlijk Engelschen te zijn”, schreef deze Indiër en vervolgde daarop: „Maar is het rechtvaardig om de Indiërs zelfs uit te sluiten van betrekkingen als assistent-collectors op 250 roepies en meer, en van inspecteurs en recherche-ambtenaren op 100 roepies en meer, zelfs bij zulke departementen, als die voor opium, invoerrechten, zout, accijnzen, enzovoort?”

Schrijver wijst dan voor de provincie Bombay er nog op dat voor het telegraafwezen, de belastingen, het boschwezen en het kadaster hetzelfde valt op te merken.

„Zelfs in de Inlandsche staten valt een zelfde verschijnsel waar te nemen”, gaat hij voort. „Tien of vijftien jaren geleden werd het billijk en goed geacht om Indiërs als regenten aan te wijzen gedurende minderjarige eventueel van den regeerenden vorst. En wat heeft nu plaats? Zelfs in zulke kleine staten als Sangli, Badhanpur en Palitana zijn thans Europeesche regenten instede van inlandsche.”

Moeten we nu niet concludereen, in het geval van den heer Lamotte, dat al weder voor de zooveelste maal ten opzichte van Engeland als koloniaal bestuurder de schijn voor het wezen werd aangenomen?

Dat smaakt. De koloniale pers is niet overal dezelfde; de onze laboreert nog al aan ethica, waarbij de practijk wel eens in het gedrang komt; dat geldt ook voor die fransche koloniën, waar de heilzame invloed der politieke verdeeldheid in het moederland zich doet gevoelen; maar voor de duitsche en engelsche pers in de koloniën staat in het algemeen de practijk, voorzooverre het inzonderheid de moederlandsche d.i. de „kapitalistische” belangen betreft, op den voorgrond.

Een sterk staaltje levert weer een blad van Duitsch Oost-Afrika, dat volgens de Deutsche Kolonial Zeitung nu zoo in zijn nopjes is over den aanvoer van dwang-arbeiders-krijgsgevangenen voor de planters van Oesambara, dat het bestuur aanraadt te zorgen, die bron niet te laten opdrogen en te blijven waken voor eene „kräftige Anregung” der zwarten. Naast deze parintah kras zou dan ook volgens het blad ook een verhoogd invoerrecht op katoentjes naar het gewicht goede diensten kunnen bewijzen, om de menschen tot den arbeid te noodzaken.

Philippijnen. De aanvoerders der opstandelingen op Luzon, Sakay, Montalon, Villafuerte, Natiridad en de Vega, met uitzondering dus van Felipe Salvador, die ook meer op eigen houtje ageert als leider eener in het Noorden van Luzon zeer verbreide godsdienstige sekte hebben zich nu toch, naar luid van een officieele kennisgeving te Manilla, onvoorwaardelijk onderworpen, met de belofte alleen van een „fairtrial” voor de civiele rechtsmacht.

De gevangenen zijn voorloopig in de gevangenis te Bilibid opgeborgen, waar een vertegenwoordiger van de Manila-Times hen wenschte te interviewen met toestemming van de bevoegde autoriteit, maar van 'n koude kermis thuis kwam. De echtgenoot van Montalon liet hem weten, dat hij hier niets te zoeken had voor zijn blad, dat de opstandelingen steeds met de gemeenste boeven had gelijk gesteld, en nu waarschijnlijk stof zocht om hen in hun ongeluk te bespotten.

De onderwerping moet in hoofdzaak uit patriotische overwegingen zijn gevolgd, teneinde de instelling van een philippijnsch parlement niet in den weg te staan.

UIT DEN VREEMDE.

In de Dépêche Coloniale van den 30en Augustus II. komt een artikel voor van den hand van Dr. G. Desprez, die met verwijzing naar het bijna algemeen gebruik in de lepra-asylen van chaulmosgra-olie ter bestrijding der ziekte, welke de schrijver bepaaldelijk onder de besmettelijke acht te moeten rangschikken, in deze olie het geneesmiddel tegen de gevreesde ziekte meent te mogen zien.

Van algemeen belang is wellicht zijn raad om in landen, waar de lepra heerscht, zeep te gebruiken, waarvan de chaulmoogra-olie het hoofdbestanddeel uitmaakt.

Voor alles moet echter op de zuiverheid van deze olie gelet worden, waar deze in het land van herkomst, Engelsch-Indië, dikwijls wordt vervalscht, hetzij door bijvoeging van andere oliën, hetzij door vermenging der zaden met andere soorten.

„Onder den invloed dezer behandeling (met chaulmoogra-olie) schreef de heer Desprez, „treedt verbetering in het algemeen na 15 tot 20 dagen in, de eetlust keert terug en de spierpijnen verminderen, terwijl de vlekken van kleur veranderen en langzamerhand geheel verdwijnen. De gevoeligheid komt tegen de derde maand van behandeling terug. De voeding heeft op bevredigende wijze plaats. De spieren krijgen de oude kracht terug en bijna den oorspronkelijken omvang. De tuberculen verdwijnen langzaam, eerst na één twee jaren vertoonen zich de symptomen van algeheele genezing. Zekere therapeuten beweren dat de lepra ongeneeslijk is? Dat is niet onze meening. Men kent het speciale middel tegen de tuberculose niet en toch is het een feit dat men tuberculeuzen geneest en men hoopt het middel te

vinden om er meer te genezen. Zoo is het ook met de lepra die overigens met de tuberculose veel punten van overeenkomst heeft.

In de Straits Times wordt door een Chineeschen peperplanter van Bangka een klachtenboekje opengegaan over den tegenwoordigen resident, die alleen oog en hart zou hebben voor de tin-mijnen, en den planters tot zelfs de koelies voor hun bedrijf zou weigeren en toelaten dat die koelies wegloopen om in de tin-mijnen te gaan werken. Zooals uit het jongste Bangka-rapport valt op te maken is deze voorstelling van den schrijver geheel bezijden de waarheid, die trouwens door de Straits Times genoegzaam op zijn plaats gezet werd, o.a. over zijn eigendunkelijke opmerking dat de resident toch moest weten dat waar Chineezers zijn welvaart heerscht, welke opmerking door het Straitsblad wordt verbeterd in dien zin, dat waar Chineezers zijn, het dezen goed gaat.

Boekbespreking.

Ter aankondiging werden ons uit Soerabaja toegezonden de drie eerste nummers van een nieuw tijdschrift: **Damesweekblad voor Indië**. Als inleiding schrijft de hoofdredacteur, de heer M. van Geuns:

„Als ik, in vereeniging met mijne trouwe vriendin, mevrouw Ter Horst De Boer, de Indische vrouwen, of juist Indië's vrouwen met een voor haar bestemd weekblad nader, dan doe ik dit in de verwachting, dat het zal worden ontvangen met

den frohen Blick, der ein zufriednes Leben und ein geneigtes Herz dem Wirte zeigt, — om de woorden te bezigen, door Arkas tot Iphigenia gericht in Goethes Iphigenie auf Tauris.

Ik houd mij overtuigd, dat dit weekblad velen van haar welkom zal zijn. Ik weet, dat het aan speciale literatuur voor vrouwen waarlijk niet hapert: een blik in de leestrommel is voldoende om elken twijfel dienaangaande weg te nemen. Maar in een tropisch land vinden de vrouwen een zeer bijzondere entourage; zij zien zich geplaatst in omstandigheden of zijn blootgesteld aan invloeden, die westersche land geheel of gedeeltelijk vreemd zijn; er doen zich hier vraagstukken voor, die iets specifiek Indisch hebben, waarvan een goede oplossing niet te vinden is in geïmporteerde vrouwenbladen. Er komt bij, dat de Indische vrouw belang stelt in de levensomstandigheden in het land, 't welk haar vaderland of tweede vaderland is; en aan deze nitingen laten organen als *De Hollandse Liefde* bijvoorbeeld, uit den aard, niet zoo veel recht weêrvaren als gewenscht wordt.

Ziedaar de reden van bestaan van dit *Damesweekblad voor Indië*.

Ons „pogram van actie“? De redactrice kan op deze vraag een volledig antwoord geven dan de schrijver dezer regelen. Toch wil ik mijnerzijds pogen de nieuwsgierigheid der lezeressen te bevredigen — dezen zouden het mij euvell kunnen duiden, als ik de hoofdredactie van dit weekblad aanvaardde met een tekort aan galanterie. Laat mij dan zeggen, dat mevrouw Ter Horst en ik ons zullen hoeden voor overdrijving. Het zal wel door niemand, tenzij dan door de vrouwen van de „uiterste linkerzijde“ of de derde-geslachten, ontkend worden, dat overdrijving de zaak der vrouwen in tal van landen geschaad heeft. Het verschijnsel laat zich al heel makkelijk verklaren. Wie, na lange jaren zwijgens, eindelijk mag meepraten, praat te veel of verpraat zich. Chaque liberté entraîne un abus possible — in dit geval is het misbruik der vrijheid bijzonder groot geweest, en zoolang men nog vrouwen nauwlijst met den vinger, ze spottend aanduidend o. a. met „suffragettes“ — dwaze ijveraarsters voor vrouwenkiesrecht —, zoolang verliest de reactie haar raison d'être niet.

Er worden er stellig gevonden, die, het hoofd opgevuurd met allerlei hoog steigerende theorieën, ons gaarne haar wil zouden opdringen om van dit weekblad een wekelijkschen strijdkreet te maken, onder leuzen als: Vrijheid voor de vrouw! en dergelijke. Wij zullen onder het motto: Vrijheid voor de redactie! deze militante dames in haar bordpapieren harnas laten staan, en rekening houdende met het land waar wij wonen elken strijd coupeeren, die a priori als onvruchtbaar kan worden beschouwd, al zal overigens natuurlijk gedachtenwrijving worden aangemoedigd en aan de evolutie in de westersche landen de noodige aandacht worden geschonken.

Zoo behoeven de lezeressen niet te vreezen, dat dit weekblad haar elke week sociaal-filosofische artikelen zal brengen, die haar zwaar op de maag zullen liggen. Wij zullen trachten didactisch te zijn, zonder in het vervelende genre te vervallen. Tevens zullen wij beproeven de dames aangenaam bezig te houden en haar wekelijks het een en ander mee te deelen, waarmede zij in het praktische leven haar voordeel kunnen doen.

Men ziet het: wij schieten geen Icaris-vleugels aan. Dit wil echter niet zeggen, dat wij laag bij den grond zullen blijven of het amusante op den voorgrond zullen plaatsen. Wij zijn ons namelijk bewust, dat het *Damesweekblad voor Indië* een bescheiden roeping heeft te vervullen. Dacht ik daar straks in 't bijzonder aan de huisvrouwen — volgens den spreukendichter „gaven des Heeren“ —, echtgenooten, moeders, die allereerst het woord gedanken: „My house is my castle.“ nu wend ik in gedachten den blik naar de vrouwen, die in de maatschappij arbeiden als de mannen, en naast dezen.

Frei atmen macht das Leben nicht allein, zoo zegt Iphigenia in haar gesprek met Arkas, hiervoor aangehaald. En zij laat er o. a. op volgen:

... nenn' ich das ein fröhlich selbstbewusstes Leben wenn uns jeder Tag, vergebens hingetraumt, zu jenen grauen Tagen vorbereitet, die an dem Ufer Lethes, selbstvergessend, die Trauerschar der Abtgesehidenen feiert? Ein unnützes Leben ist ein früher Tod Dies Frauenschicksal ist vor allen meins.

Heil het streven der jonge vrouwen, die, op de vervulling van teere hartewensch niet bouwend, ernstig pogen den „frühen Tod“ waarvan Iphigenia spreekt, te mijden. Die, hoezeer aangelegd om tegen den man te leunen, kloek met hem optrekken in den bestaansstrijd. Die, hoezeer de wijzer op het uurwerk haars levens moge achterblijven bij den gedroomden stand, toch de echt vrouwelijke eigenschappen onverminderd behouden.

Voor deze strijdende vrouwen zal voor dit weekblad geen strijd te zwaar zijn. En als ernstige vrouwenverenigingen bij ons aankloppen om steun of medewerking, zal het ons een genoegen zijn, aan de roepstem gehoor geven.

Gelijk ik reeds terloops heb doen uitkomen, zijn de eigenlijke redactietugels gelegd in de handen van mevrouw Ter Horst-de Boer, die dus op den bok mij naast zich heeft, niet om haar te controleeren of bij te springen in oogenblikken, dat wij bijv. een razende tuf-tuf tegenkomen, maar om haar zoo noodig bij het zoeken van den goeden weg behulpzaam te zijn. Waar ik de redactie van een dagblad en een algemeen weekblad voer, bezit ik tal van relaties, waarmede nu en dan het damesweekblad zijn voordeel kan doen. Verder woont mevrouw Ter Horst op grooten afstand van Soerabaja; ook om dit zwaar te ondervangen, heb ik een deel der leiding aan mij getrokken.

Ik eindig met den wensch, dat het *Damesweekblad voor Indië* meer zal zijn dan een ontspanningsblaadje, plus supplement op een keukenboek. Moge het slagen in zijn streven om van vele vrouwen het gemoed te veredelen, den geest te verrijken, den wil te sterken en — dit niet het minst — den strijd te verlichten.

Mevrouw T. ter Horst—De Boer voegt hieraan nog toe: Ziedaar dan, door de goede zorgen van de redactie van het *Soerabajasch Handelsblad*, het aan deze courant verbonden wekelijksch bijblad „Voor Dames“ gestoken in een nieuw kleed en uitgebreid tot een op zichzelf staand weekblad.

Het is mij een behoefte, het *Damesweekblad voor Indië*, waaraan ik mijne beste krachten zal wijden, gelijk ik het vroeger deed aan het weekblad *De Echo*, een woordje mee te geven. Onlangs heeft men mij de vraag gesteld, of ik werkelijk blijvende resultaten van mijn arbeid verwachtte? Deze vraag kan ik niet anders dan bevestigend beantwoorden. Want al ging ook schijnbaar veel weer te niet, wat wij door middel van *De Echo* verkregen hebben, uit het eenmaal gestichte kwam toch telkens weer iets nieuws en beters voort. Zoo heeft de verschijning van dit weekblad in zijn keurig net kleed een symbolische betekenis; het feit wijst op de verbetering van de uitkomsten van onzen arbeid, welke uitkomsten zich, naar ik verwacht, zullen verhouden tot de vroeger verkregene als dit *Damesweekblad voor Indië* tot de meer burgerlijke *Echo* van voorheen.

Vast vertrouwd ik, dat het nieuwe orgaan voor de vrouwen in Indië zijn weg zal vinden naar haar woning en naar haar hart. Het zal in haar omgeving nut stichten en verder strekken tot veraangenaming van het leven. Dit nut zal velerlei zijn. Ik zal rekening houden met de omstandigheid, dat vrouwen niet meer staan buiten de arena, waar de bestaansstrijd wordt uitgevochten, maar aan dezen kamp deelnemen, gevolgelijk, dat er ook voor de vrouwen sociale vraagstukken zijn ontstaan. Al kunnen deze in Indië, waar zelfs de mannen nog van het stemrecht uitgesloten zijn, moeilijk tot den graad van brandbaarheid worden gebracht, toch verdienen zij, dat wij er ons mee bezig houden. Dit zullen wij daarom niet nalaten. Echter zal ik hierbij zorg dragen mij te hoeden voor de overdrijving, waarop in het inleidend woord hiervóór gewezen werd. Ik zal trachten *praktisch* werkzaam te zijn.

Beschaving en ontwikkeling op velerlei gebied naast vakkennis, hebben wij vrouwen noodig om aanspraak te kunnen maken op de plaats, die wij gaarne in de maatschappij willen innemen.

Waarlijk, het is tijd, dat wij beseffen, dat er een band noodig is, die ons vrouwen in Indië onderling verbindt, dat eendrachtig handelen noodig is om het vele, wat hier ongedaan is tot stand te brengen. Uw aller krachtige medewerking roep ik hiervoor in. Wanneer wij te zamen den strijd aanbinden tegen verkeerdheden, tegen laksheid en onverschilligheid en wat ons al meer hier in den weg staat, dan moeten wij slagen!

Moge dan later blijken, dat dit blad aan het doel heeft beantwoord, dat het geestelijke ontwikkeling en moreele en sociale zelfstandigheid heeft gekweekt en verder al die noedanigheden heeft versterkt, die de schoonste sieraden der vrouw uitmaken.

De Afleveringen zien er smakelijk uit en bevatten een keur van goede lectuur. Van harte wenschen wij het Weekblad, dat zeker in een bestaande behoefte voorziet, een langer, bloeiender leven toe dan zijn voorgangster *De Echo* mocht genieten.

Melaatschheid in verband met het eten van visch.

In het begin van dit jaar verscheen te Londen een boek van de hand van Jonathan Hutchinson getiteld: *A Statement of Facts and Explorations*¹⁾.

In hoofdstuk II geeft de schrijver een definitie der ziekte, die hij verklaart dat „een slepende, dikwijls noodlottige, doch zich zelf beperkende, door bacillen veroorzaakte ziekte is, die hoofdzakelijk de zenuwuiteinden en de huid aantast en waarvan gevoelloosheid, spierverlamming, ontstoken huidgezwellen en acroterische necrosis de gewone verschijnselen zijn.“

De ziekte heeft zekere voorliefde voor bepaalde lichaamsdeelen en het gif is niet overal verspreid, doch waar het zich eenmaal neerzet daar blijft het altijd, de aangetaste deelen verwoestende. De leprabacil helpt ons niet bij de genezing der ziekte en kan slechts in het menschelijk lichaam leven daar, waar de toestand hem past. Inenting, geprobeerd op menschen en dieren, is mislukt en de schrijver trekt de conclusie! „dat de verbreiding der lepra over de geheele wereld bewijst, dat zij niet alleen afhangt van besmetting, maar geschikt is om uit zich zelf te ontstaan; en verder dat de onregelmatigheid harer verspreiding het zeker maakt, dat zij wordt veroorzaakt door een of ander voedingsmiddel, dat in sommige landen gebruikt wordt en in andere niet.“

Alleen visschen, maar dan ook alle soorten, zijn volgens de ondervinding van den schrijver, geschikt tot het doen ontstaan der ziekte; en in Nieuw-Zeeland kwam de melaatschheid veel voor, toen de Maori's van visch en varenwortels leefden; maar sedert rund- en schapenvleesch, aardappelen en tarwebrood in gebruik zijn, is de lepra zeldzaam geworden. Op het eiland Madeira is zij aan 't uitsterven; maar waar intengende groote vischmarkten bestaan zooals in Bergen in Noorwegen, komt zij veel voor. Het voornaamste verspreidingsmiddel der lepra is anders dan die van alle overige ongesteldheden, daar zij de lucht niet besmet; doch het voedsel door de hand van een melaatschen aangeraakt en de zuigeling aan de moederborst, zijn de twee hoofdfactoren en daar hare intrede in het lichaam niet bekend wordt, kan het zijn dat zij vele jaren er in rust blijft. Op sommige plaatsen noemt men haar „de Chineesche ziekte“ en in vele landstreken is de langstaart een zorgeloos gastronom en onzindelijk in zijne gewoonten. Zij komt algemeen voor in Kwatoeng en Fokiën en in het Yang-tse gebied, doch in de middenvlakte van Yang-tse is zij minder gewoon en is zij geheel afwezig in de dicht bevolkte Oostelijke Yang-tse vlakte. De moerasige rijstvelden van Kwatoeng zijn er vol van en andere moerasige rijstvelden zijn er vrij van. Het klimaat noch de zee veroorzaken haar en de schrijver wordt tot de slotsom gedreven, dat de ziekte niet besmettelijk is, maar moet geweten worden aan het eten van slechte visch, welke de laatst genoemde bewoners niet consumeeren en die ook in andere uitgestrekte gebieden van het groote rijk onbekend is.

De schrijver spaarde tijd noch geld voor de onderzoekingen, die hij in verschillende steden en plaatsen over de geheele wereld, waar de ziekte maar veel voorkomt, heeft ingesteld, en hij heeft eene geheelen voorraad literatuur over het onderwerp opgestapeld, alles wijzende op het feit dat oude en rotte visch in het meerendeel der gevallen, de hoofdoorzaak is geweest voor het voorkomen der ziekte.

De natuur bewaart hare geheimen goed, zoowel in de medische als natuurkundige wereld en de schrijver verdient grooten lof voor zijne onvermoeide onderzoekingen naar de blijkbare oorzaak, die deze kwaadaardige en afgrijselijke ziekte teweeg brengt; en indien in de opgenoemde plaatsen, waar de ziekte nog overheerschend is, een wet werd gemaakt en uitgevoerd, bepalend dat bedorven of bepaald rotte of onvoldoend gezouten visch noch verkocht noch gegeten mag worden, dan zou dit er toe bijdragen de uitbreiding der afstootelijke ziekte tegen te gaan.

1) Met het oog op de vele slachtoffers, die de lepra helaas nog steeds in onze Oost- en West-Indië maakt, bevat het volgende, dat wij aan het *Soer. Hbl.* ontleenen, behartigenswaardige wenken!

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

De Indische Gids, September 1906.

Over de bevoeling in droge streken door het bewaren van regenwater (slot), door H. van Kol. — Gezagsuitbreiding, door C. Lulofs. — Conduite-rapport, speciaal voor de ambtenaren bij het B.B., door Kidoeler. — De Oost-Indische Compagnie op Sumatra in de 17e eeuw (slot), door N. MacLeod. — Varia: Leidraad bij het opsporen en arresteren van dieven en helers. — Overeenkomsten met inlandsche vorsten. — Maandelijksche revue van brochures, enz., door J. E. de Meyier. — Koloniale literatuur. — Wetenschap en Industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië, door W. C. Muller. — Financieel Overzicht.

